

T-5

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), a u vezi sa članom 20. i 28. Zakona o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 5/15), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 74. sjednici, održanoj dana 18.09.2020. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica za razdoblje 01.01.-31.12.2019. godine.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-310-15902/20
Datum, 18.09.2020. godine
Zenica

PREMIJER

Mirza Ganić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo zdravstva,

1x Stručna služba Skupštine,

1x JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica,
putem Ministarstva,

1x a/a.

JU INSTITUT ZA ZDRAVLJE I SIGURNOST HRANE

UPRAVNI ODBOR

Broj: 02-1385/20

Zenica, 30.04.2020.godine

Na osnovu odredbi člana 20. stav 1. tačka h) Zakona o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica (Službene novine ZDK broj 5/15, 10/18), te člana 26. stav 1. tačka 8) Statuta, Upravni odbor na svojoj 46. sjednici, dana 30.04.2020. godine donosi:

ODLUKU

I

Usvaja se Izvještaj o poslovanju Instituta za razdoblje 01.01. - 31.12. 2019. godine.

II

Izvještaj o poslovanju Instituta čini sastavni dio ove odluke.

III

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Dostavljeno:

- 1x UO
- 1x direktor
- 1x Vlada ZDK
- 1x arhiva

INSTITUT ZA ZDRAVLJE I SIGURNOST HRANE

Fra Ivana Jukića 2, 72000 Zenica, Bosna i Hercegovina
tel.+38732 448 001 / fax.+38732 448 000
www.inz.ba / info@inz.ba / IDB 4218900490003

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU ZA RAZDOBLJE 01.01. - 31.12. 2019.

DIREKTOR

Senad Huseinagić

1. UVOD

1.1. PRAVNI OKVIR

JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica je pod tim nazivom osnovan Zakonom o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj 05/15). Skupština Zeničko-dobojskog kantona, kao osnivač ove ustanove, određuje njen položaj, nadležnost i ovlaštenja, i druga pitanja od značaja za funkcionisanje i rad Instituta.

Vodeći se globalnom inicijativom za širenjem interdisciplinarnе saradnje i komunikacije u svim aspektima zaštite zdravlja ljudi i životinja, JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica nastaje kao krovna ustanova koja objedinjuje javno-zdravstvenu i veterinarsku djelatnost, te se u Općinskom sudu Zenica registruje kao pravni sljednik JU Zavod za javno zdravstvo Zeničko-dobojskog kantona, rješenje broj 043-0-Reg-15-000979. Istovremeno Rješenjem Općinskog suda u Zenici, broj 043-0-Reg-15-000980, briše se iz sudskog registra JU Zavod za javno zdravstvo zeničko-dobojskog kantona.

Od 01.01.2016. godine, po okončanim administrativno-tehničkim procedurama, usklađenim sa važećom zakonskom regulativom, prestaje sa radom i Veterinarski zavod, te kao organizaciona jedinica, postaje dio JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Institut ima svojstvo pravnog lica i upisan je u sudski registar nadležnog Suda u Zenici.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona, kao osnivač JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane, obavezuje Institut, jedan put godišnje da analizira poslovanje u protekloj godini, te da tu analizu u formi godišnjeg izvještaja dostavlja Osnivaču na analizu i usvajanje.

1.2. DJELATNOST INSTITUTA

Osnovna djelatnost Instituta, osim Zakonom o osnivanju Javne ustanove Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, definisana je i Statutom Instituta. Ona sada predstavlja znatno obimnije polje djelatnosti, i to:

- 1) predlaže programe zdravstvene zaštite iz djelokruga svog rada,
- 2) provodi zdravstveno statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje Kantona,
- 3) prati, ocjenjuje i analizira zdravstveno stanje stanovništva, kao i organizaciju i rad zdravstvenih ustanova na području Kantona,
- 4) planira, organizuje i provodi aktivnosti promocije zdravlja i zdravstvenog vaspitanja stanovništva,
- 5) učestvuje u planiranju, predlaganju i provođenju mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih bolesti,
- 6) prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva na području Kantona, te predlaže mjere za unapređenje stanja u oblasti,
- 7) provodi preventivno vaspitne mjere zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama, kao i fakultetima za područje Kantona,
- 8) koordiniše, usklađuje i stručno povezuje rad zdravstvenih ustanova za područje kantona,
- 9) kontinuirano provodi mjere higijensko-epidemiološke zaštite i nadzora sa epidemiološkom analizom stanja na području Kantona i provodi protivepidem-

- ijske mjere, te nadzire provođenje obaveznih imunizacija,
- 10) obavlja raspodjelu obaveznih vakcina zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite na području Kantona,
 - 11) nadzire provođenje mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, te provodi preventivne i protivepidemijske postupke dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za područje Kantona,
 - 12) obavlja sanitarnu hemijsku i sanitarnu mikrobiološku dijagnostičku djelatnost,
 - 13) učestvuje u izradi i provođenju pojedinih programa zdravstvene zaštite u vanrednim prilikama,
 - 14) stručno-metodološki nadzire i usmjerava rad higijensko-epidemioloških službi na području Kantona,
 - 15) surađuje sa drugim zdravstvenim ustanovama na području Kantona, kao i sa nadležnim organima lokalne samouprave i drugim ustanovama i organizacijama od značaja za unapređenje javnog zdravlja,
 - 16) planira, organizuje i provodi djelatnost kontinuirane medicinske edukacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja u sektoru zdravstva,
 - 17) izrađuje, implementira i evaluira projekte u oblasti zdravstva i zdravstvene zaštite,
 - 18) provodi obuku zaposlenih za sticanje osnovnih znanja o higijeni životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe, kao i ličnoj higijeni lica, koja rade u proizvodnji i prometu životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe,
 - 19) obavlja hemijske, bakteriološke, serološke, toksikološke i virusološke preglede i ispitivanja u vezi sa proizvodnjom i prometom životnih namirnica, vode, vazduha i predmeta opšte upotrebe, kao i preglede u vezi sa dijagnostikom zaraznih i nezaraznih bolesti,
 - 20) ispituje zdravstvenu ispravnost vode za piće, vode za dijalizu, vode za rekreaciju, površinske i otpadne vode, stanje vodoopskrbe, te zdravstvenu ispravnost životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe,
 - 21) provodi mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije,
 - 22) predlaže i provodi aktivnosti na unapređenju sistema zdravstvene bezbjednosti proizvodnje i prometa životnih namirnica, vode i predmeta opšte upotrebe u cilju smanjenja rizika od obolijevanja i drugih štetnih posljedica po zdravlje,
 - 23) vrši zdravstveni nadzor nad kliconošama, zaposlenim i drugim licima u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,
 - 24) daje stručno mišljenje o opravdanosti osnivanja, proširenja, promjene ili prestanka rada zdravstvene ustanove u skladu sa članom 56, 58. i 60. Zakona o zdravstvenoj zaštiti,
 - 25) vrši sanitarne preglede zaposlenih koji se obavezno provode radi zaštite stanovništva od zaraznih bolesti, zaštite potrošača, odnosno korisnika,
 - 26) učestvuje u provođenju vanjske provjere kvaliteta stručnog rada u drugim zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi,
 - 27) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom iz oblasti zdravstva koji su dodijeljeni zavodu za javno zdravstvo.

Djelatnost Instituta iz veterinarske djelatnosti uključuje obavljanje sljedećih poslova:

- 1) prati, analizira i proučava stanje u pogledu pojave, kretanja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih, parazitskih i drugih bolesti kod životinja i zoonoza,
- 2) obavlja terensku i laboratorijsku dijagnostiku zaraznih, parazitskih i drugih bolesti kod životinja i zoonoza,
- 3) prati i analizira preventivna i zaštitna cijepljenja i dijagnostička ispitivanja životinja,

- 4) planira i organizuje mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije radi sprječavanja širenja, suzbijanja i iskorjenjivanja zaraznih bolesti kod životinja,
- 5) obavlja laboratorijske pretrage proizvoda životinjskog porijekla i vode radi utvrđivanja zdravstvene ili higijenske ispravnosti i kvaliteta,
- 6) prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline na zdravstveno stanje životinja,
- 7) obavlja laboratorijske pretrage rezidua i drugih biološki aktivnih materija u životinjama, proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi,
- 8) obavlja ispitivanja radioaktivnih materija na i u životinjama, u proizvodima životinjskog porijekla i u hrani za životinje i vodi,
- 9) obavlja toksikološka ispitivanja životinja, proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje,
- 10) pruža stručnu pomoć veterinarskim organizacijama i proizvođačima proizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje,
- 11) obavlja i druge poslove u skladu sa Zakonom, kao i propisima iz oblasti veterinarstva, a koji su dodijeljeni veterinarskom zavodu,
- 12) vrši kontrolu ispravnosti repromaterijala za proizvodnju svih namirnica,
- 13) vrši kontrolu zdravstvene ispravnosti sirovina za prehrambenu industriju,
- 14) učestvuje u zaštiti zdravlja stanovništva od rezidua, upotrijebljenih aditiva, herbicida, insekticida, hormona, antibiotika, anabolika, teških metala, radionukleida i drugih sredstava koje se koriste u poljoprivrednoj proizvodnji.

Tokom 2018. godine, Skupština Zeničko-dobojskog kantona je usvojila Zakon o izmjenama i dopunama zakona o osnivanju JU Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, čime je djelatnost Instituta proširena i na zaštitu bilja.

Djelatnost Instituta iz oblasti zaštite zdravlja bilja uključuje obavljanje sljedećih poslova:

1. identifikacija rezidua pesticida i drugih štetnih materija u i na biljkama koje se koriste za ishranu ljudi i/ili životinja,
2. identifikaciji teških metala i drugih nedozvoljenih materija u i na biljkama koje služe za ishranu ljudi i/ili životinja,
3. praćenje koncentracije alergena u okolišu te davanje preporuka građanstvu u saradnji sa javnim zdravstvom,
4. izdavanje upozorenja i sprečavanje širenja štetnih organizama putem savjeta i uputstava za upotrebu proizvoda za zaštitu bilja i putem obavještanja javnosti i relevantnih službi,
5. vršenje specijalnih laboratorijskih testova bilja, biljnih proizvoda i objekata u svrhu dijagnosticiranja štetnih organizama,
6. pružanje stručnog mišljenja poljoprivrednim proizvođačima u vezi sa zdravljem bilja,
7. vršenje istraživačkih i razvojnih aktivnosti u oblasti zaštite bilja,
8. vršenje dezinfekcije, dezinsekcije, deratizacije i dekorovizacije radi zaštite zdravlja bilja,
9. vršenje i drugih poslova koji imaju za cilj unapređenje i zaštitu zdravlja bilja, a sa svrhom zaštite zdravlja ljudi i životinja koji te biljke konzumiraju.

Institut, pored gore utvrđenih poslova, obavlja i sljedeće poslove:

- 1) vrši druge laboratorijske analize koje su potrebne radi cjelovitijeg obavljanja djelatnosti Instituta,
- 2) implementira projekte koji doprinose unapređenju zdravlja ljudi, životinja i

- biljaka, kao i projekte koji doprinose osiguranju proizvodnje i prometa zdravstveno ispravne hrane,
- 3) implementacija poslova iz oblasti ruralnog razvoja,
 - 4) učestvuje u uspostavi i funkcionisanju sistema reagovanja u kriznim situacijama,
 - 5) pruža stručne konsultantske usluge iz djelatnosti rada Instituta, a posebno iz oblasti sigurnosti hrane,
 - 6) ostvaruje stručnu i naučnu saradnju na međunarodnom planu,
 - 7) vrši naučno-istraživačku djelatnost,
 - 8) vrši nastavnu djelatnost u skladu sa odredbama Zakona o zdravstvenoj zaštiti,
 - 9) vrši procjenu higijenskih uslova u životnoj i radnoj sredini i njihovih uticaja na zdravlje,
 - 10) obavlja izdavačku djelatnost iz djelokruga svoga rada.

Pored djelatnosti upisane u sudski registar, Institut može obavljati i druge djelatnosti koje služe obavljanju djelatnosti upisane u sudski registar, ako se one u manjem obimu ili uobičajeno obavljaju uz upisanu djelatnost.

1.3. SJEDIŠTE, IDENTIFIKACIONI BROJ

Sjedište Instituta je na adresi Fra Ivana Jukića br. 2, Zenica.

Institut je registrovan kod Općinskog suda u Zenici, pod brojem 043-0-Reg-15-000979 od 20.10.2015.

Institut je upisan u registar obveznika direktnih poreza pod ID brojem 4218900490003, od 26.10.2015.godine, a u registar obveznika indirektnih poreza nije registrovan, a u registar obveznika indirektnih poreza registrovan je, na osnovu Rješenja br. 04/1-17-1-UPJR/1-7848-2/19 od 20.12.2019. godine po kom je upisan u Jedinstveni registar obveznika indirektnih poreza.

Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 06-37-6642/15 od 03.11.2015. godine izvršena je promjena titulara sa JU Zavod za javno zdravstvo na JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane, i na taj način je potvrđeno ovlaštenje za obavljanje djelatnosti preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koja uključuje upotrebu otrova iz II i III grupe, dok je obim ovlaštenja utvrđen Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 03-37-2837-3/15 od 03.06.2015.godine. Promjenom sjedišta skladišta za DDD Rješenjem Federalnog ministarstva zdravstva broj 03-37-6422-3/17 od 29.11.2017.godine odobreno je obavljanje djelatnosti preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koja uključuje upotrebu otrova iz II i III grupe, ostaju na snazi.

1.4. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Svi finansijski izvještaji JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica za obračunski period od 01.01. do 31.12.2019. godine u potpunosti su urađeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

Finansijski izvještaji Instituta sačinjeni su po načelu historijskog troška. Računovodstvene politike dosljedno su primjenjivane u svim periodima predstavljenim u ovim finansijskim izvještajima i u skladu su sa računovodstvenim politikama korištenim u prethodnoj godini.

JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane primjenu računovodstvenih politika definisao je i internim Pravilnicima, usvojenim od starne Upravnog odbora Instituta.

2. ORGANIZACIONA STRUKTURA

Sve navedene poslove Institut obavlja preko svojih organizacionih jedinica koje su uređene Statutom Zavoda i Pravilnikom o radu sa unutrašnjom organizacijom i sistematizacijom poslova i to:

3. LJUDSKI RESURSI

Najvažniji resurs Instituta su svakako njegovi uposlenici. Ukupan broj zaposlenih u Zavodu sa 31.12.2019. godine je bio 129, od čega je 8 pripravnika, tako da je broj radnika 121.

Kvalifikaciona struktura zaposlenih na dan 31.12.2019. godine. sa usporedbom na prethodnu godinu.

Radnici prema stručnoj spremi	Broj na dan 31.12.2018.	Broj na dan 31.12.2019.
NK radnici	8	7
KV radnici	1	1
SSS Nezdravstveni radnici	6	9
SSS Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	15	19
VŠ Nezdravstveni radnici	1	1
VŠ Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	33	35
VSS Nezdravstveni radnici	6	8
VSS Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici	22	18
Doktori medicine	15	15
Doktor veterine	7	8
Ukupno zaposleni	114	121
Pripravnici	4	8
Ukupno angažovani	118	129

Od ukupnog broja zaposlenih (bez pripravnika) 70,2% zaposlenih ima univerzitetsko obrazovanje, 19% su doktori medicine i veterine, a 9,1% su doktori nauka ili magistri nauka.

4. USLUGE

Kako se može vidjeti u poglavlju «1.2. Djelatnost Instituta», Institut pruža dosta širok dijapazon usluga.

Dio tih usluga se pruža na osnovu ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja (javnozdravstvena djelatnost) koja je od interesa za osigurana liza Zavoda zdravstvenog osiguranja ZDK, samog Zavoda kao institucije (naravno u funkciji osiguranih lica). Dio ovih usluga se finansira sredstvima budžeta ZDK putem ministarstva zdravstva i ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Poseban dio djelatnosti čini provođenje preventivno-promotivnih aktivnosti u školama na području Kantona (Školska higijena): antropometrijska mjerenja učenika sa ciljem praćenja rasta i razvoja školske djece; provođenje skrininga za rano otkrivanje poremećaja vida, sluha, deformiteta kičme i stopala; ispitivanje prehrambenih navika školske djece; širok dijapazon aktivnosti koje imaju za cilj uticaj na razvoj zdravih stilova života (ishrana, fizičke aktivnosti, izbjegavanje konzumiranja duhana, alkohola i narkotika); aktivnosti koje poboljšavaju sigurnost djece u školama (poseban nadzor nad zdravstvenom ispravnošću hrane u objektima čije prehrambene proizvode konzumiraju školska djeca i omladina tokom boravka u školi, obuka iz prve pomoći za učenike i nastavno i drugo osoblje u školama, aktivnosti na prevenciji vršnjačkog nasilja, podizanje svijesti o rizicima virtualne

stvarnosti-interneta); podizanje svijesti, znanja i stavova učenika i nastavnog osoblja o pojedinim bolestima koja su prisutna u školskoj populaciji (dijabetes, epilepsija, Downov sindrom...)

Dio aktivnosti iz djelokruga veterinarstva finansira se iz budžeta ZDK putem ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i u toku 2019. godine su obuhvatale: Kontrola i praćenje zoonoza na području ZDK, Razvoj pčelarstva u ZDK, Javno-zdravstveni aspekt klanja životinja u domaćinstvu, Suzbijanje ambrozije na ZDK.

Pregled pojedinih grupa usluga:

NAZIV USLUGE	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Projekti koje finansira Budžet Kantona (Vrijednost u 000 KM)	162	265	320	309	117%
Projekti koje finansira Fond zdravstvenog osiguranja (Vrijednost u 000 KM)	2.202	2.446	2.750	2.875	118%

Aktivnosti Epidemiološke ambulante	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Epidemiološki nadzor nad putnicima u tropske krajeve	288	444	450	428	96%
Antirabična zaštita	122	115	100	100	87%

Usluge Sanitarnog nadzora nad zaposlenima	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Sanitarni pregledi	9.455	11.347	12.000	12.200	108%
Bakteriološki pregled briseva guše i nosa	14.118	26.667	28.000	29.000	109%
Bakteriološki pregledi stolice na parazite	2.320	4.931	5.100	3.900	79%
Koprokultura na kiconoštvu	3.382	5.525	6.000	4.750	86%
Obuka iz sanitarnog minimuma	1.116	1.791	1.950	1.689	94%

Usluge veterinarskih laboratorija	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Serološke, bakteriološke i parazitološke analize		2.726	3.500	5.930	218%

Usluge Kontrole zdravstvene ispravnosti životnih namirnica	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Mikrobiološka analiza hrane	6.815	6.600	7.000	6.970	106%
Fizikohemijska analiza hrane	159	523	600	470	90%
Mikrobiološka analiza vode	1.850	2.806	3.100	3.230	115%
Fizikohemijska analiza vode	752	1803	2.000	1.820	101%
Mikrobiološka analiza briseva	4.104	5.257	5.800	6.100	116%

Usluge DDD	Realizovano 2017	Realizovano 2018	Planirano 2019	Realizovano 2019	Index 2019/2018
Dezinfekcija, dezinfekcija (obuhvat u 000 m ²)	848	1.164	1.210	1.621	139%
Deratizacija (obuhvat u 000 m ²)*	7.035	721	800	433	60%

- Značajno smanjenje površina obuhvaćenih uslugama deratizacije je posljedica, kao i u prethodnom periodu, promjene uslova poslovanja. Ni ove godine Institut nije provodio sistematsku deratizaciju na javnim površinama na području cijelog kantona, a prije svega iz razloga što je Ministarstvo zdravstva Zeničko-dobojskog kantona dodijelilo institutu u obavezu da provede postupak javne nabavke usluga preventivne sistematske deratizacije javnih površina i kantonalnih javnih ustanova. Tako da Institut nije tretirao jako veliku površinu, a koja podrazumijeva obale rijeka, javne zelene površine, groblja i slične javne površine koje pripadaju javnim objektima. Ipak, Institut je i dalje nastavio uspješnu saradnju sa nekim općinama na području Zeničko-dobojskog kantona.

Važno je istaknuti kao značajno za poslovanje Instituta da, uprkos izraženog smanjenja obuhvata površina, pa i značajnog smanjenja prihoda po osnovu sistematske deratizacije, finansijski efekti ove ativnosti su približno na nivou prethodne godine. Osvareni su ukupni prihodi po osnovu DDD usluga na približno jednakom nivou u odnosu na prethodnu godinu. Tačnije, u 2019. Godini su ostvareni prihodi po osnovu pružanja DDD usluga u iznosu od 800.575 KM, što je za samo 11.980 KM manji prihod u odnosu na prethodnu godinu.

Obzirom na veoma širok asortiman usluga, koje finansira Budžet Kantona i Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona, ove aktivnosti su izražene kvantitativno. Stoga su ove djelatnosti prikazane po vrijednosti pruženih usluga (u 000 KM).

U okviru poslova koji se finansiraju sredstvima Zavoda zdravstvenog osiguranja i budžeta Kantona preko Ministarstva zdravstva i Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo realizovane su sljedeće aktivnosti:

- **Kampanje promocije zdravlja (38 velikih kampanja)**
- **Aktivnosti stručne podrške radu Zavodu zdravstvenog osiguranja**
- **Skrininzi za rano otkrivanje raka:**
 - skrining za rano otkrivanje raka grlića maternice (Papa bris)
 - skrining za rano otkrivanje raka dojke (mamografija)
 - Skrining za rano otkrivanje raka kože (Dermatoskopija)
- **Nadzor nad akutnim zaraznim bolestima i protivepidemijski rad**
- **Nadzor nad obaveznom imunizacijom**
- **Nadzor nad hladnim lancem**
- **Vakcinacija prema indikacijama**
- **Vođenje registra malignih neoplazmi za područje Kantona**
- **Nadzor nad TBC (NTP projekat)**
- **Praćenje kvaliteta i zdravstvene bezbjednosti kolektivne ishrane hospitaliziranih pacijenata u bolnicama na području kantona**
- **Nadzor nad higijenskom ispravnošću vode za piće u školskim objektima na području Zeničko-dobojskog kantona**

- Praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće iz lokalnih vodnih objektima na području Zeničko-dobojsko kantona
- Praćenje sanitarno-higijenskog stanja na području Kantona
- Praćenje i analiza zdravstvenog stanja stanovništva i funkcionisanja zdravstva
- Prikupljanje i obrada zdravstveno-statističkih podataka i statistička istraživanja u zdravstvu
- Kontrola i praćenje zoonoza na području ZDK
- Kontrola i praćenje zoonoza na području ZDK
- Razvoj pčelarstva u ZDK
- Javno-zdravstveni aspekt klanja životinja u domaćinstvu
- Integracija i održavanje akreditacije laboratorija u skladu sa europskim normama i standardom bas en iso 17025
- Suzbijanje ambrozije na Zeničko-dobojskom kantonu
- Održiva upotreba pesticida
- Izrada strategije ruralnog razvoja zdk

5. AKTIVNOSTI PROMOCIJE ZDRAVLJA, EDUKACIJE GRAĐANSTVA I MEDIJSKA PROMOCIJA

Aktivnosti promocije zdravlja kroz kampanje koje su rađene prema sljedećem rasporedu:

JANUAR/FEBRUAR

Projekat „Sigurnost u školama“ na području Zeničko-dobojskog kantona u saradnji sa „Policijom u zajednici“;

MART

Mjesec mart posvećen zdravlju žena (naglasak i aktivnosti usmjerene na mamografiju i PAPA test)
22.03. – Svjetski dan voda
24.03. – Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze

APRIL

07.04. – Svjetski dan zdravlja
29.04. – Svjetski dan veterinara

Europska sedmica imunizacije (III sedmica aprila)

MAJ

- 02.05. – Svjetski dan astme
- 15.05. – Dan borbe protiv malignih melanoma kože
- 20.05. – Svjetski dan pčela
- 31.05. – Svjetski dan bez duhanskog dima – tekst za web stranicu ispred Službe školske higijene

JUNI

- 05.06. – Svjetski dan zaštite okoliša
- 06.06. – Svjetski dan zoonoza
- 07.06. – Svjetski dan sigurnosti hrane
- Projekat podizanje svijesti o oralnom zdravlju među djecom u predškolskim ustanovama

JULI

- 28.07. – Svjetski dan borbe protiv hepatitisa
- Pravilan rast i razvoj i zaštita kičmenog stuba kod djece i omladine u školi – prezentacija podataka iz skrininga za rano otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema kod učenika u školama na području Zeničko-dobojskog kantona;

AVGUST

- 01.-07.08. – Svjetska sedmica dojenja

SEPTEMBAR

- Svjetski dan prve pomoći – dobrovoljno davanje krvi, aplikacija, priručnik prve pomoći
- 16.09. – Svjetski dan zaštite ozonskog sloja
- 26.09. – World environmental health day – Veterinarski zavod
- 28.09. – Svjetski dan borbe protiv bjesnoće – Veterinarski zavod
- Svjetski dan srca (zadnja nedjelja u mjesecu prema SZO)
- Predstavljanje projekta reproduktivno zdravlje djevojčica u osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona;

OKTOBAR

- mjesec zaštite starih lica, mjesec pravilne ishrane
- GRIPA
- 02.10. – Svjetski dan domaćih životinja – Veterinarski zavod
- 04.10. – Svjetski dan borbe protiv raka dojke
- 04.10. – Svjetski dan zaštite životinja – Veterinarski zavod
- 15.10. – Svjetski dan čistih ruku - Epidemiologija
- 16.10. – Svjetski dan hrane (prijedlog i od veterine i ekologije)
- Promocija zdravlja vida i sluha i njihova zaštita kod djece i omladine – prezentacija podataka iz skrininga za rano otkrivanje poremećaja vida i sluha kod učenika u školama na području Zeničko-dobojskog kantona (u povodu Svjetskog dana vida);

NOVEMBAR

01.11. – World halal day

03.11. – One health day

11.11.-15.11. – World antibiotic awareness week

19.11. – Svjetski dan hronične opstruktivne plućne bolesti

Prezentacija prehrambenih navika i stanja uhranjenosti školske djece i omladine u školama na području Zeničko-dobojskog kantona (u povodu Svjetskog dana borbe protiv gojaznosti).

DECEMBAR

01.12. - Svjetski dan borbe protiv AIDS-a

Ukupno **247 članaka** na INZ.ba, za 104 više u odnosu na 2018., za 162 u odnosu na 2017. godinu, odnosno za 210 više u odnosu na 2016. godinu

Zabilježili smo **132 gostovanja**, specijalna javljanja, emisije i učešća u programima, koja nisu zabilježena u okviru redovnog press clippinga.

Čak **3.457 objava u elektronskim medijima/portali**, 50 posto više u odnosu na - 2.343 u 2018. godini, trostruko više od 2017., desetak puta više nego 2016.

U 2019. je **391 medij objavio nešto o INZ**, godinu ranije ih je bilo 326, u 2017. samo 167, a u 2016. samo 46.

Deset medija/portala je objavilo **više od 50 informacija**, što znači kontinuiranu prisutnost u medijima.

Imali smo video kampanje sa četiri poznate osobe, a za to su nam pomogle TV voditeljice **Ajla Šabanović i Zerina Patković**, TV voditelj **Zoran Kesić** i pjevač **Zdravko Čolić**.

Portal **Moje zdravlje** kontinuirano objavljuje tekstove o zdravlju, a **Jedno zdravlje / One Health** specijalizovane članke o ovom konceptu zdravlja.

Osim u svim krajevima **BiH**, nekoliko naših članaka su prenijeli mediji u **Hrvatskoj, Crnoj Gori, Kosovu, Vojvodini, Sandžaku i Srbiji**.

Na FB stranici postavljeno **160 videa**, u odnosu na 144 videa u 2018.

Svaki video pojedinačno, imaju od nekoliko stotina do skoro **80.000 pregleda**.

Naše video sadržaje na FB je gledalo **198.910 osoba**, gotovo dvostruko u odnosu na 104.100 osoba godinu ranije.

Plaćeno FB oglašavanje u **26 kampanja vidjelo 601.728 osoba**. Po jednog gledaocu utrošeno **0,26** feninga.

Fanovi na našoj FB stranici - na kraju godine 2019. **5.690**, na kraju 2018. 4.510, na kraju 2017. - 3.256.

Pojedinačni pregledi svake vijesti na FB od 500 do **80.000**, najčešće 2.000-4.000.

Iako su tri četvrtine pratitelja na Facebooku ženu, skoro podjednak broj muškaraca i žena dolazi i posjećuje, te komentira, dijeli, "lajka" sadržaje.

Objavili i pozvali građane na **14 događaja** u našoj organizaciji- informacije tog tipa vidjelo **173.500 osoba**.

Svaku objavu, fotografiju, link, vijest, prosječno vidi **1.255 do 1.601** osoba. Detaljnije u Izvještaju.

Kao glavni partner uključeni u međuentitetski projekt "Čista rijeka Bosna"

Podrška ZZO ZDK u kampanji "markica"

Praćene sve aktivnosti INZ, seminari, kongresi, skupovi, radionice, u Zenici, BiH i inostranstvu.

Odavno već važi deviza: «što nije zabilježeno, nije se ni dogodilo». Vođeni time, a i procjenjujući značaj javnosti, posebnu pažnju smo posvetili medijskoj promociji naših aktivnosti.

Uvažavajući principe marketinga kao posebne nauke i metodologije, primijenili smo tu metodologiju, prije svega u našim zdravstveno-promotivnim kampanjama, a sa ciljem da naše poruke dopru do što većeg članova ciljane populacije, kao i da dopru na pravi način i proizvedu odgovarajući uticaj. Mi zdravstveno-promotivne kampanje ne radimo radi kampanja, nego da proizvedemo određenu promjenu u znanju stavovima, a posebno ponašanju građana. Iz tog razloga nije svejedno kako smo i kojim komunikacionim kanalima te poruke prenijeli.

Javno – zdravstvene kampanje, kao i uopće djelatnost Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica su tokom 2018. dobile značajno veći medijski prostor, doseg i efikasnost na području Kantona, ali i cijele BiH pa i šire.

Kampanje su planirane, pripremane i provođene prema unaprijed utvrđenom i odobrenom Kalendaru događaja za cijelu godinu. Međutim, drukčiji pristup na osnovu instrukcija, savjeta i koordinaciji novouspostavljenog Centra za promociju zdravlja, donijeli su fascinantne rezultate.

BITNO je naglasiti da su navedeni rezultati DIO ukupne slike, obzirom da je objektivno do 50 posto rezultata, objava u medijima ostalo nepokriveno ovim izvještajem, jer mediji nemaju obavezu, niti običaj, da dostave informaciju o objavi, te da je Izvještaj koncentrisan na elektronske web medije, dok printani, kao i elektronski (radio, TV) mediji su prisutni u manjem obimu.

Tokom 2019. godine Institut je realizovao na desetine vrlo uspješnih kampanja promocije zdravlja.

Tokom svih 12 mjeseci su provedeni kontinuirani projekti, aktivnosti i kampanje. Na službenoj stranici Instituta (INZ.ba) objavljeno je 247 informacije, gotovo dvostruko više u odnosu na godinu ranije.

Članci objavljeni na www.inz.ba tokom 2019.godine

JANUAR

- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 4. sedmica u 2019." 29/01/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 3. sedmica u 2019." 23/01/2019
- "Ibrahimagić na čelu Komore Medicinsko-laboratorijskih dijagnostičara FBiH" 22/01/2019
- "Savjeti stručnjaka: Načini skladištenja i pripreme hrane presudni su za njenu trajnost i ispravnost" 21/01/2019
- "Dolazi nam glavni val ovosezonske gripe – preporuke stanovništvu" 16/01/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 2. sedmica u 2019." 16/01/2019
- "Savjeti stručnjaka: Detoksikacija i oporavak organizma nakon praznika" 11/01/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 1. sedmica u 2019." 09/01/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 52. sedmica u 2018." 04/01/2019
- "Kako se zaštititi od hladnoće, povreda i bolesti uzrokovanih zahlađenjem" 03/01/2019

FEBRUAR

- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 8. sedmica u 2019." 26/02/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 7. sedmica u 2019." 20/02/2019
- "Uprava policije MUP-a ZDK i INZ provode projekat unapređenja sigurnosti djece u osnovnim školama" 14/02/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK" – izvještaj 6. sedmica u 2019. 13/02/2019
- "Upravljanje animalnim otpadom na području ZDK" 07/02/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 5. sedmica u 2019." 07/02/2019
- "INZ i MUP ZDK: Projekat preventivnog podizanja sigurnosti kreće u osnovnim školama ZDK" 05/02/2019
- "Potrebne mjere zaštite stanovništva u područjima koja su pogođena poplavama" 05/02/2019
- "Preporuke za sprečavanje pojave vodom prenosivih oboljenja i hidričnih epidemija" 04/02/2019
- "Preporuke za pojačan nadzor nad lokalnim vodnim objektima (LVO)" 04/02/2019

MART

- "Predstavnik INZ-a na prezentaciji studije: previše trans-nezasićenih masnih kiselina i natrija u "uličnoj" hrani u BiH" 31/03/2019
- "FOTO: Oralna higijena i oralno zdravlje – radionice INZ-a u predškolskim ustanovama u ZDK" 29/03/2019
- "Visoko: Održana edukacija o značaju ispravnosti vode za piće" 29/03/2019
- "Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 12. sedmica u 2019." 27/03/2019
- "Važne preporuke i informacije u vezi sa širenjem infekcije morbila" 26/03/2019
- "Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze – vrijeme je da je nadjačamo" 23/03/2019

“VIDEO+FOTO: INZ obilježio Međunarodni dan voda – 80 posto otpadnih voda vraća se neprečišćeno u prirodu” 22/03/2019

“VIDEO+FOTO: O prehrani osoba sa Down sindromom na Okruglom stolu u Zenici” 21/03/2019

“Potpisani ugovori: INZ će realizirati dva projekta iz Javnog poziva Federalnog ministarstva zdravlja” 20/03/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 11. sedmica u 2019.” 20/03/2019

“VIDEO+FOTO: Čista rijeka Bosna primarni interes svih građana od njenog izvora do ušća” 19/03/2019

“Seminar: Zdravstveni rizici dvojnog napajanja kućnih vodovodnih instalacija” 18/03/2019

“Okrugli stol “Kontrola ekoloških proizvoda od polja do stola” u okviru projekta “Centar za sigurnost i kvalitetu hrane”” 14/03/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 10. sedmica u 2019.” 13/03/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 9. sedmica u 2019.” 06/03/2019

“Međunarodni dan logopeda: Predavanje “Kako poticati razvoj govora i jezika kod djece do tri godine”” 05/03/2019

“Na INZ-u omogućena dijagnostika zaraznih bolesti pčela” 05/03/2019

APRIL

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 17. sedmica u 2019.” 30/04/2019

“Integralna zaštita od pepelnice jabuke” 26/04/2019

“INZ podržao Sedmicu sporta 2019. u “Richmond Park” Međunarodnoj školi” 26/04/2019

“Snimak emisije Život i Zdravlje – Radija Kalman – gost dr. Jasmin Durmišević” 25/04/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 16. sedmica u 2019.” 24/04/2019

“Sekcija higijene i zdravstvene ekologije Udruženja specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH: INZ i Zenica domaćin simpozijuma” 23/04/2019

“FOTO: Počela realizacija projekta INZ “Zdrave navike za zdrave radnike”” 23/04/2019

“INZ: Dani otvorenih vrata o imunizaciji i vakcinisanju – od ponedjeljka 22. do petka 26. aprila” 19/04/2019

“Integralna zaštita jabuke i kruške od bolesti: Čađava pjegavosti lista i krastavosti plodova jabuke i kruške” 18/04/2019

“Delegacija INZ-a razgovarala sa ministrom obrazovanja, nauke, kulture i sporta ZDK” 18/04/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 15. sedmica u 2019.” 17/04/2019

“Keli Viter gošća INZ-a, održala predavanje u zeničkoj Prvoj gimnaziji” 17/04/2019

“Obavještenje vlasnicima, organizacijama i službama o štetnosti organizma *Cydalima perspectalis* – šimširov moljac na prostorima ZDK” 15/04/2019

“Pregledima kod nutricionistice počela realizacija projekta “Zdrave navike za zdrave radnike”” 15/04/2019

“Predstavnik INZ-a na kongresu “Izazovi i javnozdravstvene intervencije” u Novom Sadu” 15/04/2019

“Predstavnici INZ-a na Kongresu medicinskih sestara i tehničara u Tuzli” 14/04/2019

“Imena osoba koje su izabrane za učešće u projektu “Zdrave navike za zdrave radnike”” 12/04/2019

“Šljivina osica i zaštita od ovog štetočine” 12/04/2019

“Studija INZ-a “Procjena efekata aerozagađenja na zdravlje ljudi” predstavljena u Ambasadi SAD” 11/04/2019

“Integralna zaštita ratarskih i voćarskih kultura” 11/04/2019

“Koraci sigurne primjene fitofarmaceutskih (FFS) sredstava za zaštitu bilja” 11/04/2019

“Zavod za zaštitu bilja INZ: Integralna zaštita koštićavog voća” 11/04/2019

“FOTO-VIDEO: Predavanje INZ-a o zdravim životnim navikama i ishrani” 11/04/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 14. sedmica u 2019. godini” 10/04/2019

“INZ: Počela provedba projekta „Aktivne zgrade”” 10/04/2019

“Poražavajući rezultati analiza vode: Svaki četvrti uzorak vode u školama u ZDK mikrobiološki nezadovoljavajući” 08/04/2019

“VIDEO: Zelena Panorama FTV u laboratorijama INZ-a” 07/04/2019

“Besplatni mamografski pregledi u deset zdravstvenih ustanova u ZDK” 04/04/2019

“Stotinu osoba iz Zenice u projektu Zdrave navike za zdrave radnike” – prijavljivanje okončano” 04/04/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 13. sedmica u 2019.” 03/04/2019

“Dokument: Procjena efekata aerozagađenja na zdravlje ljudi u Zenici” 01/04/2019

MAJ

“AUDIO: Običan radio Mostar – Nino Hasanica gost u programu povodom Svjetskog dana bez duhanskog dima” 31/05/2019

“Seminar: Kvalitet ambijentalnog zraka u dokumentima i praksi Evropske Unije – Hotel Zenica – srijeda u 10 sati” 31/05/2019

“Uspješno okončan projekt “Zdrave navike za zdrave radnike” – Za mjesec “izgubili” 210 kilograma” 31/05/2019

“Uoči Svjetskog dana bez duhanskog dima – udišemo 5.300 dokazano štetnih tvari” 30/05/2019

“INZ: Stajski otpad sa peradarskih farmi – Od problema do iskoristivog resursa” 29/05/2019

“Suzbijanje plamenjače krompira” 29/05/2019

“Pogledajte VIDEO sekciju internet stranice INZ-a” 24/05/2019

“Čista rijeka Bosna: Uspostavljeni Timovi Akcione grupe u Visokom i Ilijašu” 24/05/2019

“VIDEO: Potrošački smjer BHT o radu INZ” 23/05/2019

“Značajno učešće INZ-a na skupu o kontroli kvaliteta proizvoda u prehrambenoj industriji” 23/05/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 20. sedmica u 2019.” 22/05/2019

“Čekajući sunčane dane i izloženost suncu – INZ-ova preventivna akcija pregleda kože” 20/05/2019

““Aktivne zgrade” postale zgrada Poliklinike i objekti Kantonalne bolnice Zenica” 18/05/2019

“Čelni ljudi INZ-a sa muftijom Dizdarevićem o projektu “Kurban”” 17/05/2019

“U programu BH Radija 1 uživo o projektima INZ-a” 17/05/2019

“Termini i redoslijed kontrolnih pregleda učesnica i učesnika u projektu “Zdrave navike za zdrave radnike”” 16/05/2019

“INZ: Zgrada Zavoda za medicinu rada ZDK prva dobila status “Aktivne zgrade”” 16/05/2019

“Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 19. sedmica u 2019.” 15/05/2019

“Zaštita pčela i drugih korisnih insekata prilikom tretmana zasada maline” 15/05/2019

"INZ na Info danu o Trećem programu za djelovanje Unije u području zdravstva (2014-2020)" 14/05/2019

"Prijavite se na besplatni pregled – skrining na melanom kože" 14/05/2019

"Nadzor nad gripom u ZDK – izvještaj 18. sedmica u 2019." 08/05/2019

"Savjeti nutricioniste za pravilnu prehranu postača tokom Ramazana" 06/05/2019

JUNI

"INZ: Savjeti za vaše zdravo i sigurno ljeto" 27/06/2019

"Zdravstvena korist i rizici upotrebe bazena za rekreaciju" 25/06/2019

"Saradnja INZ i FZP prilika za napredak domaće proizvodnje i izvoza poljoprivrednih proizvoda" 24/06/2019

"Uprava policije MUP-a ZDK i Institut za zdravlje i sigurnost hrane potpisali Izjavu o partnerstvu i saradnji" 21/06/2019

"U projektu "Povećanje sigurnosti u školama" MUP ZDK i INZ okupili 1.700 učenika iz 74 škole" 20/06/2019

"Mjere za sprječavanje širenja i uništavanje ambrozije" 19/06/2019

"Obavijest o prisustvu i mjerama za suzbijanje sirćetne (octene) mušice – opasnog štetnika plodova na lokalitetima u FBiH i ZDK" 19/06/2019

"Zastupnicima Skupštine ZDK prezentirana Informacija o zdravstvenom stanju stanovništva i organizaciji zdravstva" 18/06/2019

"INZ-u zahvalnica CK Zenica zbog učešća u akcijama darivanja krvi" 14/06/2019

"FOTO: Zaposlenici INZ darovali krv povodom Svjetskog dana Dobrovoljnih davaoca krvi" 14/06/2019

"INZ upozorava: Oprez, krpelji!" 14/06/2019

"Simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina FBiH "Zdravlje-zajednička odgovornost" – Zenica – 26. do 28. septembra" 12/06/2019

"Akcija dobrovoljnog darivanja krvi, dragocjenu tekućinu će darovati i zaposlenici INZ" 10/06/2019

"Predstavnici INZ-a na skupu povodom Sedmice cilja održivog razvoja i Skupštini Komore sanitarnih inženjera FBiH" 10/06/2019

"VIDEO+FOTO: Svjetski dan sigurnosti hrane – koristeći pet ključnih koraka ka sigurnijoj hrani, izbjegavate više od 200 mogućih bolesti" 06/06/2019

"Povodom Svjetskog dana zaštite okoliša: Zabrinjavajući podaci i u EU, zastrašujući podaci na domaćem terenu" 05/06/2019

"VIDEO: O štetnosti duhana u programu "Popodne sa vama"" 05/06/2019

"FOTO: Radionice iz oblasti oralnog zdravlja u vrtićima u Visokom, Kaknju, Varešu i Brezi" 03/06/2019

JULI

"Predavanje za izviđače iz regije na Boračkom jezeru" 31/07/2019

"INZ na Okruglom stolu "Muzika kao terapija" u "Ekranu" u saradnji sa GUD "Filigran"" 30/07/2019

"Sa općinskim sanitarnim inspektorima o unapređenju stanja u školskim objektima ZDK" 29/07/2019

"INZ i ove godine na Uličnom basketu Mokušnice i Dobroj strani ulice" 29/07/2019

"Svjetski dan hepatitisa – Slogan WHO za 2019. godinu je „Pronađi nestale milione“" 28/07/2019

"INZ sa najmlađim sugrađanima na prvom "ZSF baby day"" 27/07/2019

"Za najmlađe Zeničane: Škola "Zdravo i sigurno ljeto" u okviru Škole plivanja" 25/07/2019

"INZ: Instrukcija za klanje životinja-kurbana u domaćinstvu" 24/07/2019

"Zaposlenica INZ jedan od tri učesnika Ljetne škole za menadžere u zdravstvu u Švicarskoj" 22/07/2019

"Zapažen nastup INZ-a na "Danima meda i maline" u Žepču" 15/07/2019

"Informativni materijali INZ-a: o sigurnijem ljetu, vakcinama, bolestima bilja, životinja..." 12/07/2019

"Kako smanjiti rizik od trovanja hranom u ljetnim mjesecima" 11/07/2019

"INZ: Putna apoteka" 08/07/2019

"Polaznici Ljetne škole "Zdravog starenja" Medicinskog fakulteta UNZE posjetili INZ" 05/07/2019

"Radionica „Oralna i lična higijena“ u vrtićima ZDK" 05/07/2019

"INZ na konferenciji „Izazovi i perspektive u oblasti prevencije ovisnosti“" 04/07/2019

"VIDEO: Izvještaj o radu INZ dobio podršku zastupnika Skupštine ZDK" 04/07/2019

"Uoči Kurban-bajrama: Preporuke INZ-a u vezi klanja kurbana, zbrinjavanja mesa i otpada" 03/07/2019

"Stručnjaci INZ-a za bh. medije: O vrućinama, preventivnim i zaštitnim mjerama, opasnostima u prirodi, hrani..." 01/07/2019

"INZ: Sunčanica i toplotni udar" 01/07/2019

AVGUST

"INZ Predavanje o značaju dojenja – Hvala mama – Hotel Zenica – utorak u 17 sati" 27/08/2019

"Nakon mjerenja u 34 škole u ZDK svaki sedmi srednjoškolac upućen ljekaru" 26/08/2019

"VIDEO+AUDIO: Život i zdravlje Kalman radija- gosti Benjamin Čaušević i Jasmin Durmišević" 23/08/2019

"Afrička svinjska kuga na pragu BiH: nema opasnosti za zdravlje ljudi, šteta je isključivo ekonomska" 21/08/2019

"Stručnjaku INZ-a povjereno međunarodno mentorstvo, koje je uvršteno među desetak najuspješnijih u svijetu" 20/08/2019

"INZ: sastanak sa predstavnicima Gradske uprave i ALBA-e" 14/08/2019

"Bruceloza – opasnost za ljude vreba više u mliječnim proizvodima, nego u mesu" 08/08/2019

"Podaci iz registra malignoma – u 2018. registrovano 1.047 oboljelih, prosječna starost oboljelih 65 godina" 06/08/2019

"FOTO: INZ za najmlađe na "Šetnici osmijeha" u Zenici" 04/08/2019

"Preporuke za putnike koji idu u države pogođene epidemijom ebole (Uganda, Demokratska Republika Kongo i Ruanda)" 02/08/2019

"Zdravstvena ispravnost životinje i njenog mesa je vjerska, ali i ljudska obaveza svakog ko pristupi obredu klanja kurbana" 02/08/2019

SEPTEMBAR

"Povodom Svjetskog dana srca – Budi heroj svog srca" 28/09/2019

"Predstavnici INZ-a na otvaranju SHF 2019." 26/09/2019

"Zenica domaćin Simpozija „Zdravlje – zajednička odgovornost“ i Okruglog stola „Zdravstvena zaštita starijih osoba u Federaciji BiH“" 26/09/2019

- "Svjetski dan srca obilježen mjerenjem krvnog pritiska i nutricionističkim savjetima" 24/09/2019
- "Specijalisti javnozdravstvenih disciplina FBiH na Simpoziju „Zdravlje – zajednička odgovornost“" 23/09/2019
- "Zenica domaćin Okruglog stola "Zdravstvena zaštita starijih osoba u Federaciji BiH"" 23/09/2019
- "Mjerenje krvnog pritiska i info štand povodom Svjetskog dana srca – utorak od 12 do 14 h – Shopping centar "Džananović"" 23/09/2019
- "INZ i Uprava policije MUP-a edukuju učenike u 175 srednjoškolskih odjeljenja u ZDK" 20/09/2019
- "Predsjednik uprave AS Holdinga Rusmir Hrvić u posjeti INZ-u" 17/09/2019
- "INZ i Uprava policije MUP-a ZDK: predavanja u prvim razredima svih srednjih škola u Kantonu" 17/09/2019
- "Na Dan zaštite ozonskog sloja o dobrim i lošim stranama UV zračenja" 16/09/2019
- "VIDEO+FOTO: Održana Konferencija o zbrinjavanju životinjskog otpada i uklanjanju postojećih odlagališta" 13/09/2019
- "U Nemili održan Okrugli stol o značaju pčela za ljudsku zajednicu" 13/09/2019
- "Seminar "Oštećenje ozonskog sloja – dalekosežne posljedice na zdravlje" u ponedjeljak u Zenici" 12/09/2019
- "Konferencija "Upravljanje animalnim otpadom na području ZDK" u petak u Zenici" 12/09/2019
- "Nakon uspješnog naučnog skupa – Čelnici HVI-a u posjeti laboratorijama INZ-a" 11/09/2019
- "VIDEO+FOTO: BiH se mora spremiti za sve izraženiji problem otpornosti bakterija na lijekove u svijetu" 10/09/2019
- "Nakon Zenice, predavanje "Hvala mama" u Tešnju – subota u 12h – Opća biblioteka" 09/09/2019
- "Projekt "Povećanje sigurnosti u školama" nakon osnovnih, i u srednjim školama ZDK" 06/09/2019
- "INZ i HVI organiziraju naučni skup "Prevenција danas za zdravije sutra"" 05/09/2019
- "INZ-ovo predavanje: brojne su prednosti dojenja bebe šest ili više mjeseci" 04/09/2019
- "Nino Hasanica gost BH Radija 1 – tema skrining lokomotornog sistema učenika" 02/09/2019
- "INZ potpisao realizaciju dva projekta iz oblasti zaštite okoliša" 02/09/2019
- "HACCP ne smije biti „mrtvo slovo“ na papiru" 02/09/2019

OKTOBAR

- "Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 40. do 43. sedmica 2019." 31/10/2019
- "VIDEO: Zdravko Čolić u kampanji INZ-a "Izaberi život, pobijedi strah – uradi mamografski pregled"" 29/10/2019
- "OneHealth skup u Zenici 04.11. jedini ovakav skup u jugoistočnoj i centralnoj Evropi" 29/10/2019
- "Predstavnici INZ-a gosti Jutarnjeg programa BHT1 – Jutro za sve" 28/10/2019
- "VIDEO+FOTO: Četiri godine Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica" 28/10/2019
- "ONE HEALTH U BIH ("ONE HEALTH IN BIH") 28/10/2019

"Kubat i Lelić uspješno završili obuku "Upravljanje kvalitetom zraka na lokalnom nivou"" 24/10/2019
"Predstavnici BiH na međunarodnoj konferenciji o antimikrobnoj rezistenciji" 23/10/2019
"INZ na Savjetovanju Komore sanitarnih inženjera FBiH" 21/10/2019
"Četiri godine INZ: Postali prepoznatljiv brend u javnozdravstvenoj zaštiti zdravlja ljudi" 21/10/2019
"INZ počeo realizaciju dva projekta iz oblasti zaštite okoliša" 21/10/2019
"AUDIO: Nutricionistkinja INZ Maja Trifković u emisiji Aktuelno BH Radija 1" 16/10/2019
"VIDEO+FOTO: Seminar INZ-a – Procenat gojaznih u BiH sve veći, neophodna uravnotežena ishrana i zdrave životne navike" 16/10/2019
"Dr.Kuduzović za Kalman radio o mamografskim pregledima u ZDK" 14/10/2019
"Akcija Instituta za zdravlje: Dvput godišnje pregledi kože za stotine građana" 14/10/2019
"O iskustvima INZ-a na Time&Space Meetingu u organizaciji Špica Systems" 11/10/2019
"Danas je Svjetski dan vida – vid na prvom mjestu!" 10/10/2019
"INZ: provođenje jesenje deratizacije u ZDK" 09/10/2019
"INZ na regionalnoj ICT konferenciji RISK 2019." 09/10/2019
"Predstavnici INZ u Gradskoj upravi Visoko, dogovoreno partnerstvo na sajmu "Jesen u Visokom"" 09/10/2019
"INZ Besplatni pregledi kože – jesenja faza" 09/10/2019
"Jesenja deratizacija: obavještenje iz INZ" 08/10/2019
"Seminar "Zdrava ishrana – Izazov modernog svijeta" u Zenici 16. oktobra" 07/10/2019
"Stručnjaci INZ-a predstavljaju rad na Međunarodnoj konferenciji u Ohridu" 04/10/2019
"Na kongresu laboratorijske dijagnostike u Hrvatskoj predstavljen i rad stručnjaka INZ-a" 03/10/2019
"INZ jedini iz FBiH na Drugom regionalnom poslovnom forumu u Novom Sadu" 01/10/2019

NOVEMBAR

"Prvi decembar – Svjetski dan HIV – AIDS-a" 30/11/2019
"Hasanica na seminaru o zdravstvenom problemu debljine djece u Sarajevu" 28/11/2019
"Potpisan Sporazum o međuinstitucionalnoj saradnji između Grada Visoko i INZ" 28/11/2019
"Studenti Medicinskog fakulteta UNZE u posjeti INZ-u" 26/11/2019
"Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 46. sedmica 2019." 20/11/2019
"Svjetska sedmica svijesti o antibioticima (18.11. – 24.11. 2019.)" 19/11/2019
"Potpisan protokol o stručno-tehničkoj i naučno-obrazovnoj saradnji INZ i Agencije za certificiranje halal kvalitete" 19/11/2019
"Tuzla: Edukacija potrošača o sigurnosti i kvalitetu hrane na bh. tržištu" 19/11/2019
"Stručnjaci INZ na skupovima u Banjoj Luci i na Jahorini" 16/11/2019
"Ibrahimagić i Čaušević na Kongresu pčelarstva u Sarajevu" 16/11/2019
"Novi projekt INZ: edukacija o reproduktivnom zdravlju 2.300 djevojčica u svim školama ZDK" 15/11/2019

- “Svjetski dan borbe protiv dijabetesa: Reduciranjem 10 posto težine korak ka zdravijem životu i izbjegavanju dijabetesa” 14/11/2019
- “Stručnjaci i pčelari o perspektivama i razvoju pčelarstva u BiH” 13/11/2019
- “Delegacija iz ZDK u posjeti Čakovcu i Međimurskoj županiji” 13/11/2019
- “O hrani, njenoj sigurnosti i kvalitetu – Benjamin Čaušević u “Porodičnom magazinu” Radija Federacije BiH” 12/11/2019
- “Svjetski dan borbe protiv dijabetesa srijeda 14.11. – centralni skup za ZDK u Kaknju, programi u svim gradovima počinju u 9.30 sati” 12/11/2019
- “Instrukcija za klanje životinja u domaćinstvu za vlastite potrebe (svinjokolj)” 12/11/2019
- “Seminar o pčelarstvu u Zenici i online priručnik o dobrim pčelarskim praksama – srijeda u 10 sati” 12/11/2019
- “Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 45. sedmica 2019.” 12/11/2019
- “VIDEO: Eko minute – dišem čisto – ep.17 – Procjena efekata aerozagađenja na zdravlje ljudi” 11/11/2019
- “VIDEO: Benjamin Čaušević gost “Potrošačkog smjera” na BHT-u” 09/11/2019
- “FOTO+VIDEO: U akciji “Nemoj da zakasniš” promoviran značaj preventivnih pregleda” 09/11/2019
- “VIDEO: Gostovanje rukovodioca Odjeljenja za DDD Admira Gluhića u programu TVSA” 08/11/2019
- “Predstavnic INZ-a na drugom bh. kongresu o vodama” 07/11/2019
- “Stručna predavanja za poljoprivrednike u Visokom” 07/11/2019
- “Zumba party i edukacija o karcinomu dojke – subota u 10 h – SC “Džananović”” 06/11/2019
- “VIDEO: INZ na TV1 – Predstavljena Služba za školsku higijenu INZ” 05/11/2019
- “Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 44. sedmica 2019.” 05/11/2019
- “Vrijeme je deratizacije – ona je mnogo više od “bacanja otrova”” 05/11/2019
- “Stručnjaci iz BiH na Svjetski dan „Jednog zdravlja“ u Zenici o jedinstvenom pristupu i borbi protiv bolesti” 04/11/2019
- “INZ na sajmu “Jesen u Visokom”: Edukacije o pesticidima u biljnoj proizvodnji i Uvođenju standarda HACCP” 03/11/2019
- “Svjetski dan “Jednog zdravlja” u BiH – “One health” day in BiH – ponedjeljak u 10 sati” 01/11/2019

DECEMBAR

- “VIDEO+FOTO: Edukacija o reproduktivnom zdravlju 2.300 djevojčica u svim školama ZDK” 03/12/2019
- “Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 48. sedmica 2019.” 04/12/2019
- “Edukativni materijali INZ-a u školama, institucijama, organizacijama....” 04/12/2019
- “Javna spirometrija – nedjelja od 12 do 14 sati – Shopping centar “Džananović” Zenica” 05/12/2019
- “FOTO: Budući prehrambeni tehničari – učenici MSŠ Zenica u posjeti laboratorijama INZ” 06/12/2019
- “Projekt o reproduktivnom zdravlju djevojčica realiziran u Kaknju, Varešu, Olovu i Brezi”

06/12/2019

"Predstavnicu INZ-a na Kongresu medicinskih sestara i tehničara u FBiH sa četiri stručna rada"

07/12/2019

"VIDEO+FOTO: Javna spirometrija i upoznavanje građana sa rizicima hronične opstruktivne

plućne bolesti" 08/12/2019

"AUDIO: Predstavnicu INZ-a u emisiji-projektu Radija Zenit" 10/12/2019

"Korisničko uputstvo za softversku aplikaciju za javnozdravstvene registre" 11/12/2019

"Dr. Kozica na skupu o imunizaciji u svakodnevnom praktičnom radu u Sarajevu" 12/12/2019

"Čaušević i Haurdić autori stručnog članka u časopisu MASO INTERNATIONAL u Češkoj"

12/12/2019

"INZ u IMPAQ – projektu pomoći u poboljšanju kvaliteta zraka i upravljanju kvalitetom zraka

švedske SEPA-e" 13/12/2019

"Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 49. sedmica 2019." 13/12/2019

"One Health – Izvještaj EU o zoonozama za 2018. godinu" 16/12/2019

"Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 50. sedmica 2019." 18/12/2019

"INZ suorganizator trećeg Međunarodnog skupa o sigurnosti i kvaliteti hrane 2020." 19/12/2019

"Potpisan Ugovor o sufinansiranju projekta "Za bolju eko kulturu građana"" 23/12/2019

"Predstavnicu INZ na seminaru AKAZ-a" 23/12/2019

"Savjeti INZ-a za pravilnu prehranu uoči predstojećih praznika" 24/12/2019

"Čestitka za Božić" 25/12/2019

"Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 51. sedmica 2019." 25/12/2019

"INZ-ov projekt okončan i u Maglaju, nastavak u Zenici, Žepču i Zavidovićima" 26/12/2019

"Aida Šanjta Reis: Za zdravije pčele širom BiH" 26/12/2019

"Važni savjeti građanima – dodir sa hemikalijama uvijek opasan, najčešće koban" 27/12/2019

"Sretna Nova 2020." 31/12/2019

"Nadzor nad gripom u ZDK – sezona 2019/2020. – stanje 52. sedmica 2019." 31/12/2019

Prisutnost u medijima - U proteklom periodu intenzivirana je objava naših saopćenja, kao i praćenje direktnih objava medija sa naših događaja, kao i reemitovanje saopćenja koja im prosljedimo. Zahvaljujući novom pristupu broj objava je značajno uvećan, sa 2-3 na 40-150, a pokriveni su svi dijelovi BiH, pa i region, čime se priča i rad INZ publicira znatno dalje.

Prema nepotpunom spisku medija koji su tokom protekle godine objavljivali naše informacije je 3.457 objava samo putem internet stranica. To znači prosječno gotovo 10 objava svakog dana tokom godine. Svaki od ovih medija je objavio između jedne i

nekoliko desetina informacija iz INZ, što je doprinjelo da se naše aktivnosti uistinu vide u svim krajevima BIH.

Tokom godine je od strane Instituta poslano ili urađeno više od 200 medijskih tekstova, saopćenja, objava, dokumenata.

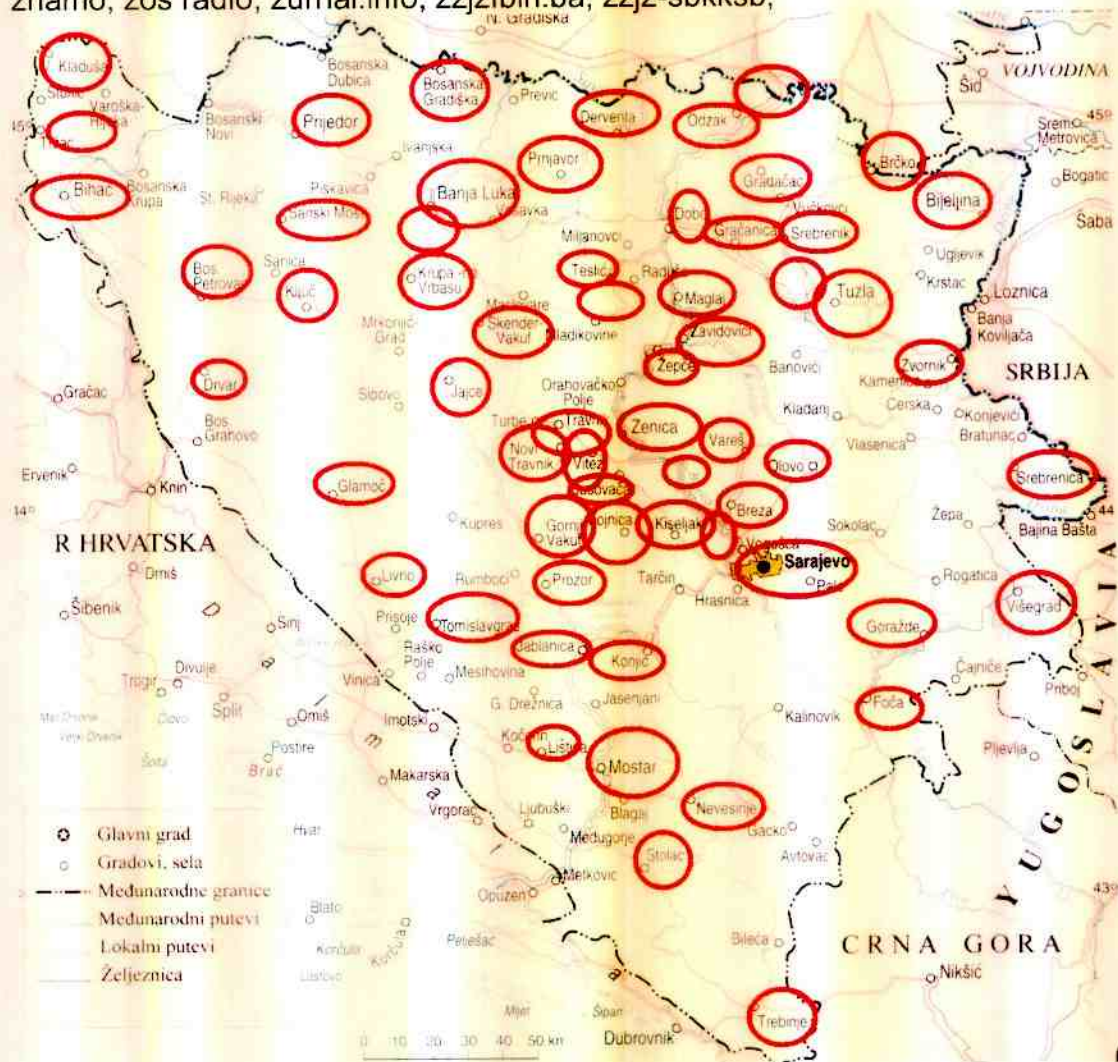
Naši stručnjaci su gostovali u nizu televizijskih i radijskih emisija i to pored lokalnih medija, znatno više na medijima koji emituju na nacionalnom nivou (BHT1, FTV, Hayat, TV1, N1, BHRadio1, Federalni radio, Radio Slobodna Europa, TV Sarajevo,...

Bitno je naglasiti da svaki od ovih medija ima i svoje profile na društvenim mrežama, te se tako naše informacije dodatno distribuiraju konzumentima.

Najmanje 391 elektronski medij je objavilo najmanje jedan članak o INZ-u. Neki od portala i medija koji su proteklih mjeseci objavili naše informacije su: 072info, 24h.ba, 24sata.info, abrasmedia, adrenalin.ba, agroklub, agrosavjet, akta, aktuelno, antena radio, art info, as info, atvbl, aura, avaz, avaz-live, b1tv, b92.net, balansonline, balkanexpress, balkanplus.net, banovici-x, banjalucanke.com, banjaluka.com, banjaluka24, banjalukain, beba.ba, bh dijaspora, bh indeks, bh info magazin, bh pčelar, bh putovanja, bhpress.info, bhraja.ca, bhrt, bhstring, bhtempo, bigportal, bih.time.mk, bihvijesti, bih-x, bios, bir, biscani, biznis.ba, biznisinfo, blic vijesti, blicnews, blogosfera.rs, bl-portal, bljesak, bosanski.com, bosnia.shafaqna.com, bosnjaci.net, bportal, brcko.tv, brckodanas, breza-x, bug, bugreg.ba, buka, business magazine, ca portal, cafe.ba, cazin.ba, cazin.net, centralna.ba, centralna.net, cicelicka, cistarijekabosna, crna hronika, cure.ba, cuvajzdravlje, dan.ba, depo.ba, detinjarije.com, direktno.ba, djecijisvijet, dnevni list, dnevnik.ba, dnevno.ba, dobojjug.ba, dobojski.info, dolinalasve, domkulture-zepce, dozazdravlja, drukciji, ebrcko, edukacija.info, efm.ba, e-kapija, ekskluziva, elteboro.org, energetika, enovosti, ero.tel, espresso.rs, eurolijek ze, expresstabloid, extramagazin, face, faktor, federalna, fejm, fena, fokus, foodsq-congress2020, freshpress.info, frontal, glas, glas bosne, glas krajine, glaskotorvarosa, glasmostara, glazba.club, globalcir, gorila.info, gracanicki, gradacac.com, grad-busovaca, grude, gugu, haber, halalmagazin, hayat, hbz-vijesti, herceg.tv, hercegovackiportal, hercegovina.info, hercegovinapromo, hip.ba, hms, hocu.ba, hrkljus, hrvatskonebo, ic kakanj, ics-norm, iftarski meni, ilijas.ba, ilijas.net, indeks, info brčko, infobijeljina, info-ks, infomediabalkan, infoplus, informativa, infosvijet, inmedia, inreformatore, insajder.in, internet oko, intervju, istinavitez, izdvojeno, jabuka, jajce-online, jarani.org, kakanj.gov.ba, kakanjinfo, kakanjlive, kakanj-x, kalesijske novine, kalesijski, kalmanradio, kaportal, kbze, kidsinfo, klikjajce, klix, kockice, kosovo24sata, kozarac-mutnik, kozlukonline, krupljani, ksifbih, kvaka, kvalitet.org.rs, life.ba, livnovine, lokator.blog, lukavacki.ba, ljepotaizdravlje, ljportal, macanovici.net, magazinplus, maglaj info, maglaj.net, manager, mbosna.eu, medjimurska-zupanija, mim-official, miztesanj, mizzenica, moj brod, moj čelinac, moj doboj, moj portal, moj prnjavor, moj srbac, moj šamac, moj teslić, moja banja luka, moja derventa, moja modriča, moja srpska, moje zdravlje, mojusk, mondo, monokl.online, mostarski, moza1k.info, mrezagram, mreza-mira.net, muftijstvo, mupzdk, mysarajevograd, n1, nap, narod, naslovi.net, naša riječ, nesradio, nezavisne, nezavisni, nkp.ba, novasloboda, novi, noviglas, novihorizonti, novum, ntv, obican.info, objektivna, objektivno, oluja.info, omladinski prog.bhr1, online novine, opcija.net, opstina-zvornik, oslobodjenje, ostraluka, oš miroslav krleža, otisak.ba, pan radio, pc školarac, playnow, pogled.ba, politika24.net, poljomagazin, poskok.info, poslovnenovine.ba, postaja, pozitiv, pravedno.net, pressing, prijedor24, prnjavorlive, progledajmo.com, prve novine, prvi.tv, radio bet, radio bobar, radio brčko, radio donji vakuf, radio feral, radio ilijaš, radio kakanj, radio kameleon, radio ljubuski, radio m,

radio olovo, radio prača, radio srebrenik, radio tešanj, radio vitez, radio žepče, radiosarajevo, radiovkladusa, rama-prozor, rasno portal, regional, rejting, reprezent, riječ, rtv bn, rtv bpk, rtv glas drine, rtv hb, rtv lukavac, rtv slon, rtv usk, rtv7, rtvtk, sandzaklive, sapiens.si, sarajevograd, sarajke, savez lovač.org.bih, savjetnici.info, seen-foodcontrol, semberija.info, sjenina.eu, slobodna bosna, slobodna evropa.org, source, srebrenik.net, srednja bosna, srna, srpska danas, srpska.info, srpskacafe, starmo, start bih, stolac.co, studio d, style.ba, superinfo, svakidan.info, sve znamo, svijetlo dunjaluka, svojtiposo, swissbih, tekma.ba, the story, the world news, tip.ba, tkportal, tntportal, tomlavcity, tomlavnews, topportal, topvesti.rs, trafika, travnicki.info, travnik.ba, trebevic.net, tuzlainfo, tuzlalive, tuzlanski, tv sa, tv1, tvk3, ugljevik.info, uskinfo, uskoplje.info, usn.co.ba, vecernji.ba, velkaton, vesti.rs, veterina.com.hr, vijest, vijesti, vijesti24.ba, vijesti-x, viphd, vipromo, virs-vb, visegrad24, visocka, visoko.ba, visoko.co.ba, visoko.gov.ba, visoko-rtv, vitez.info, volim tuzlu, vrisak.info, vrtic-ivancica, world adventurer, zanimljivost, zastitinas, zavidovici.ba, zdici.info, zdk.ba, zdrav život, zdravportal, zdravlje avaz, zebulevar, zeljezno polje.com, zenicablog, zenicagrad, zenicainfo, zenit, zepce.ba, zepce.eu, znamo, zos radio, zurnal.info, zzzjfbih.ba, zzzjz-sbkksb,

Pristup i angažman na društvenim mrežama

Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica je prepoznao značaj društvenih mreža kao medija preko kojeg se uz vrlo mala ulaganja mogu postići veliki rezultati na polju javnog zdravlja.

Sve zdravstveno promotivne aktivnosti INZ-a bile su popraćene prisustvom na social-media platformama prije svega Facebook i Instagram, kao i Youtube kanal INZ.

Objavljeno je 160 video priloga, koji su pojedinačno na FB stranici pregledani 198.910 puta. U odnosu na direktno zabilježenih 101.328 posjete i 111 videa našoj FB stranici u 2018. godini, je RAST od 96,30 %

Najviše angažmana na društvenim mrežama imali smo na najpopularnijoj društvenoj mreži, Facebooku (FB). Na FB stranici Instituta je postavljeno 160 videa, koji pojedinačno, svaki za sebe, imaju od nekoliko stotina do više stotina hiljada pregleda.

Pratioci naše FB stranice su osobe koje prve mogu vidjeti, podijeliti ili komentirati naše sadržaje. Broj pratilaca stranice je, kontinuiranim radom, povećan sa 4.510 na početku, na 5.690 osoba. To znači da je broj pratitelja za godinu dana porastao za **1.167** ili za **25,8** posto

Oni, ali i druge osobe su napravili broj pojedinačnih pregleda svake vijesti na FB od 500 do 40.000, najčešće 2.000-4.000.

Video priloge na našoj Facebook stranici je vidjelo **188.300** osoba, što je za **7.300** više nego u prethodnoj godini. Ukupno je plasirano više od **73.000** minuta u eter.

Prema podacima Facebooka, čak tri četvrtine (**75 posto**) fanova naše FB stranice su žene. Najčešće su to žene starosti od **25 do 34** godine (**30** posto ukupnog broja), a slijede one starosti od **35-44** godine. Po devet posto fanova su muškarci uzrasta od **25 do 34** i žene od **45 do 54** godine starosti.

Najviše fanova je iz **BiH**, Slijede **Njemačka, Hrvatska, Srbija, Slovenija, SAD, Švedska, Austrija, Švicarska i Holandija**. Po gradovima, uz dominantnu **Zenicu** su to **Sarajevo, Zavidovići, Visoko, Tuzla, Tešanj, Kakanj, Travnik, Mostar i Banja Luka**.

INZ je tokom 2019. godine objavio **14 „eventa“-„događaja“**, kojima su obilježeni seminari, skupovi, javne tribine i radionice. Te informacije je vidjelo **više od 173.500** osoba.

Tokom 2018. smo uveli novi vid komuniciranja prema javnosti. Zahvaljujući isključivo angažmanu zaposlenika stupili smo u kontakt sa nizom poznatih osoba iz svijeta estrade i javnog života, koji su bez ikakve novčane naknade ili angažmana sredstava pristali da snime video poruke za određene kampanje (PAPA test, Mamografija...) Kampanje su podržali regionalna TV zvijezda voditelj iz Beograda Zoran Kesić. popularne TV voditeljice Ajla Šabanović (n1) i Zerina Patković (Tv1 - O kanal), te regionalna pop zvijezda Zdravko Čolić u kampanji INZ-a "Izaberi život, pobijedi strah – uradi mamografski pregled".

Kao glavni partner Institut za zdravlje i sigurnost hrane je uključen u međuentitetski projekt "Čista rijeka Bosna", koji realizuje 14 općina oba bh. entiteta, pod

pokroviteljstvom Vlade Sjedinjenih Američkih Država i Agencije USAID za međunarodnu pomoć, a koji realizira dobojska Organizacija za čišći okoliš Rotor.

U 2019. smo prema javnosti komunicirali još jednim novim kanalom, to su web portal Mojezdravlje.ba, kao i stranice koje objavljuju dešavanja vezana za koncept Jedno zdravlje/One health .

Nastavljeno je publiciranje akcije o prevenciji karcinoma grlića maternice, te je upozoreno na sve veći broj oboljelih od gripe, kao i potrebi vakcinisanja, edukacije i očuvanja higijene. Institut je publikovao i podatke o broju oboljelih od karcinoma u ZDK i Zenici. Predstavljene su i međunarodne aktivnosti ekipe INZ-a, tokom posjete hrvatskim gradovima Novska i Lipik, te na Vijeću evropskih regija u Rumuniji (Arad).

Prema podacima google Analytics, informacije u kojima se navodi INZ su objavljene u medijima u Hrvatskoj (Zagreb, Istra, Dalmacija), Srbiji (Beograd, Vojvodina i Sandžak), Crnoj Gori (Podgorica i Sandžak), te na Kosovu (Priština).

U toku 2019. Imali smo ukupno **26 Facebook kampanja**, koje su sponzorirane sredstvima INZ. Radi se o edukativnim, informativnim kampanjama ili pozivima na događaje. U 26 kampanja upotrijebljeno je ukupno iznos od **830, 49 eura**, odnosno oko **1.650 KM**. Doseg broja osoba koje su vidjele objave u kampanji je **ukupno 601.728 osoba**, što znači da je cijena jednog „pregleda“ u sponzoriranim kampanjama bila 0,13 eurocenti, odnosno 0,26 feninga – to znači da je za 1 KM „privučeno“ 400 gledalaca-korisnika.

Tokom 2019. godine pripremljeno je, napisano i poslano oko 250 medijskih saopćenja, objava, tekstova, te na stotine odgovora na novinske upite. Evo nekih od najzanimljivijih tema, kroz kratak sažetak:

Godinu je obilježila uspostava saradnje sa Upravom policije MUP-a ZDK i provođenje akcije pojačane sigurnosti u svim školama Kantona, njih 74 i skoro 2.00 djece. Tokom godine projekti se prošireni i na srednje škole, o čemu je redovno izvještavano.

Kad su škole u pitanju, u jesen 2019. smo pokrenuli program edukacije o reproduktivnom zdravlju, u kojem je uključeno više od 2.500 djevojčica, odnosno sve djevojčice uzrasta 6. razreda u cijelom Kantonu.

O najmlađim se dodatno brine kroz redovne preglede lokomotornog sistema (kičmeni stub, stopala), dentalnoj higijeni i vidu, u osnovnoj i srednjoj školi, ali i pregledima školskih kuhinja i obroka, kao vode u školskim objektima.

INZ je u godini iza nas pripremio, ponudio i realizirao projekt "upravljanja animalnim otpadom". To je prva i jedinstvena studija koja detektira postojeće stanje, ali i nudi rješenja za sve prisutnji problem animalnog otpada.

Tokom cijele godine Institut brine o zdravlju građana putem desetina akcija i objava preventivnog karaktera. Tako građane kontinuirano upozoravamo na potrebu brige o zbrinjavanju i adekvatnom rukovanju hranom, kako sa higijenskog, tako i zdravstvenog aspekta.

To su između ostalog jasne i konkretne upute o sprečavanju zaraza putem hrane u vrijeme poplava, briga o hrani u zimskom, ali i periodu ljetnih vrućina, ali i

nutricionistički savjeti uoči praznika. Od marta mjeseca na INZ-je omogućena dijagnostika zaraznih bolesti pčela, čime smo se svrstali u red onih koji pružaju punu uslugu pomoći našim klijentima u ovoj oblasti.

Tokom cijele godine se vrši kontinuirana edukacija građana, interesnih grupa, a jedan od takvih slučajeva je i organizacija Okruglih stolova. Jedan od njih je bio "Kontrola ekoloških proizvoda od polja do stola" u okviru projekta "Centar za sigurnost i kvalitetu hrane".

S druge strane, brine se o zdravstvenim aspektima vode za piće, pa se ljudi edukuju o korištenju lokalnih vodnih objekata, kao i neprečišćavanju otpadnih voda. Posebno se vrši nadzor nad kvalitetom vode u školskim objektima, ali i kontrole lokalnih vodnih objekata.

Agitujemo i na preventivne preglede kože, a gotovo hiljadu osoba bude pregledano u nekoliko kampanja tokom godine. Slično je i sa spirometrijskim pregledima funkcije pluća.

Da do bolesti uopće ne dođe brinuli smo i kroz nekoliko kampanja, poput "Aktivnih zgrada" gdje smo na zanimljiv način pozvali ljude da koriste stepenice umjesto liftova, te "Zdrave navike za zdrave radnike", koja promovira više fizičkih aktivnosti i uravnoteženu ishranu.

O značaju uravnotežene prehrane govorilo se i u povodu mjeseca Ramazana, a tretirani su i zdravstveni aspekti klanja Kuršana i postupanja sa mesom i animalnim otpadom.

Također, u određeno doba godine tretiraju se i teme poput svinjokolja, ali i sve ostale teme koje se tiču zdravlja bilja, životinja, a time i ljudi, što potvrđuje našu opredjeljenost za koncept Jedno zdravlje - One health. Međunarodni dan One health pristupa se već drugu godinu obilježava u Zenici, faktički jedinom gradu u ovom dijelu Evrope.

U 2019. godini je INZ pokrenuo aktivnosti Zavoda za zaštitu bilja. osim savjeta, izrade materijala i rada na terenu, skupova i tribina o zaštiti bilja, korištenju fitosanitarnih sredstava, započete su pripreme za ozbiljniji zamah na polju mjerenja polena i drugih alergena, kao i preventivnom praćenju meteo prilika u cilju adekvatnije zaštite bilja. Ta dva projekta biće u punom kapacitetu aktivirani u 2020., nakon nabavke specijalizirane opreme.

INZ je u protekloj godini bio domaćin simpozija Sekcije higijene i zdravstvene ekologije Udruženja specijalista javno-zdravstvenih disciplina FBiH, „Zdravlje – zajednička odgovornost“ i Okruglog stola „Zdravstvena zaštita starijih osoba u Federaciji BiH“.

Također, sa Hrvatskim veterinarskim institutom iz Zagreba u Zenici smo organizovali skup Prevencija danas za zdravije sutra, te "Seminar "Zdrava ishrana – Izazov modernog svijeta".

Nakon studije o animalnom otpadu, urađen je i projekt - studija "Stajski otpad sa peradarskih farmi – Od problema do iskoristivog resursa", koji je također pionirski

korak u FBiH i BiH na ovom planu, ali smo pripremili i Konferenciju o zbrinjavanju životinjskog otpada i uklanjanju postojećih odlagališta”

Naši gosti su djeca iz vrtića, osnovnih i srednjih škola, studenti medicinskog i drugih fakulteta, saradujemo sa nevladinim organizacijama iz države i inostranstva, a aktivni smo na poljima međunarodne saradnje, kako u regionu, tako i u Evropi.

Da to ne ostaje neprimjećeno, pokazuje i podataka da smo jedini aktivni učesnik Vijeća avropskih regija iz BiH, ali na drugom polju, stručnom, da smo suorganizator međunarodnog skupa o zdravlju i hrani, koji je već dvaput, a 2020. će i treći put, biti održan u Opatiji. Hrvatska.

Svojim akcijama edukacije i prevencije pomažemo i projekte poput Škole plivanja, edukujemo porodilje i trudnice o značaju majčinog mlijeka, pomažemo sportske i druge fizičke aktivnosti, poput izviđača.....

Rezime:

Za rad i za projekte INZ-a se danas zna širom BiH, a naši stručni tekstovi, objave, akcije i projekti dobrodošli su kako u medijskim kućama, tako i javnosti u svim krajevima BiH. Sve to je izvedeno sa značajnom pažnjom prema utrošku sredstava, optimizacijom troškova u svim segmentima, te prije i povrh svega, izuzetnim angažmanom svih zaposlenika i saradnika INZ-a u konkretnim projektima.

Evidentan je rast broja objava, u scim mjesecima. Ako uzmemo u obzir da su ove objave postignute prije svega kvalitetom pomenutih događaja, naših saopćenja, te servisom i kontaktom s medija, potrebno je naglasiti da su objave, osim zdravstvenog karaktera imale i svojevrsnu PR ulogu. Uzevši u obzir da se PR objave na medijima plaćaju od 50 KM na lokalnim portalima u manjim mjestima do 1.200 KM na velikim portalima (Klix, Avaz) za JEDNU objavu, a da smo mi imali praktično nepunih 3.500 objava sadržaja, nije potrebno izvlačiti zaključak koji je efekat postignut!.

U narednom periodu moguće je razviti intenzivniju saradnju sa svakim od navedenim ali i drugim medijima, čime bi se dodatno uvećao broj objava, a time i prisutnost INZ u medijima i javnosti.

6. STRUČNI I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD

Institut je u toku 2019. godine provodio i istraživačku djelatnost kroz rad stručnih istraživačkih timova. Dio istraživanja je okončan i objavljen/prezentovan, a dio je u toku tako da njihovo objavljivanje očekujemo u narednom periodu.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemiološke karakteristike crijevnih zaraznih oboljenja i epidemija trovanja hranom u Ze-do kantonu
Učesnici u istraživanju	A. Kozica, E. Šehić-Kozica
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Suočavanje sa epidemijama bolesti koje se prenose hranom u Bosni i Hercegovini - primjer dobre prakse
Učesnici u istraživanju	A. Kozica,
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Procjena efekata aerozagađenja na zdravlje ljudi
Učesnici u istraživanju	B.Hrabač, S.Huseinagić i N.Alić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Efekti programa besplatne mamografije na području Zeničko-dobojskog kantona u toku 2018/2019 godine
Učesnici u istraživanju	E.Kuduzović, S. Begagić, A. Gladan, M. Trifković
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	POSTEKSPOZICIONA PROFILAKSA RABIJESA NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU
Učesnici u istraživanju	F. Bašić, S. Bečić-Pekmić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	SESTRINSKA PROFESIONALNA AUTONOMIJA UNUTAR TIMA U JAVNOM ZDRAVSTVU
Učesnici u istraživanju	N. Hasanica
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	SKRINING ZA RANO OTKRIVANJE POREMEĆAJA LOKOMOTORNOG SISTEMA UČENIKA PRVIH RAZREDA SREDNJIH ŠKOLA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Učesnici u istraživanju	A. Husković, M. Ibrahimović, N. Hasanica, E. Tanović
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	VAKCINACIJA BCG I HBV I VAKCINOM U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZASTITI 2018 GODINI
Učesnici u istraživanju	J. Durmišević – Serdarević, J. Durmišević, Š. Ibranović- Muslić, M. Karač, M. Muminović, K. Jung - Čaušević
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	VAKCINALNI STATUS DJECE UKLJUČENA U Sy NAGIS PROFILAKSU
Učesnici u istraživanju	J. Durmišević - Serdarević, J. Durmišević, M. Karač, Š. Ibranović- Muslić, S. Durmišević, K. Jung - Čaušević
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Ispitivanje zadovoljstva pacijenata pruženim zdravstvenim uslugama u 2017. godini u odnosu na 2011. godinu na području Zeničko-dobojskog kantona
Učesnici u istraživanju	E. Kuduzović, S. Begagić, A. Gladan, M. Trifković
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemiološke karakteristike malignih neoplazmi u Ze-Do Kantonu u periodu od 2012-2016 godine
Učesnici u istraživanju	L. Mrahorović-Čengić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Efekti promjena prehrambenih i životnih navika kod zaposlenika javnih ustanova na području Grada Zenice
Učesnici u istraživanju	M. Trifković, S. Begagić, E. Kuduzović, A. Gladan
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	POVEĆANJU SIGURNOSTI U ŠKOLAMA
Učesnici u istraživanju	E. Terzić, K. Mehić-Durmić, A. Zukić, S. Begagić, N. Hasanica
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
Naziv istraživanja ili stručnog rada	DOPRINOS METODE SKRININGA U OTKRIVANJU POREMEĆAJA VIDA KOD DJECE PRVOG RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE NA PODRUČJU ZDK 2015.-2017.
Učesnici u istraživanju	Zatagić M, Begagić S, Hasanica N.

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Peti simpozij Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine „Zdravlje – zajednička odgovornost“
---------------------------------------	---

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Studija izvodljivosti zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla na području Zeničko-dobojskog kantona sa planom aktivnosti
--------------------------------------	---

Učesnici u istraživanju	Rusmir Goletić, Muhamed Gladan, Benijamir Haurdić, Safet Kubat, Adela Beriša-Fazlagić
-------------------------	---

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Fond za zaštitu okoliša FBiH
---------------------------------------	------------------------------

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Program uklanjanja postojećih odlagališta, jama i grobalja za otpade životinjskog porijekla sa procjenom sredstava
--------------------------------------	--

Učesnici u istraživanju	Rusmir Goletić, Muhamed Gladan, Benijamir Haurdić, Safet Kubat, Adela Beriša-Fazlagić
-------------------------	---

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Fond za zaštitu okoliša FBiH
---------------------------------------	------------------------------

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Studija – “Stajski otpad sa peradarskih farmi - Od problema do iskoristivog resursa”
--------------------------------------	--

Učesnici u istraživanju	Rusmir Goletić, Safet Kubat, Adela Beriša-Fazlagić
-------------------------	--

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline Zeničko-dobojskog kantona
---------------------------------------	---

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Detection, enumeration and antimicrobial characteristics of <i>Campylobacter</i> spp. in Bosnia and Herzegovina.
--------------------------------------	--

Učesnici u istraživanju	Ibrahimagić Amir, Divjan Edita, Fetahagić Majda, Dizdarević Jasmin, Gladan Muhamed.
-------------------------	---

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	JCBPS; Section B; May 2019 – July 2019, Vol. 9, No. 3; 380-388.
---------------------------------------	---

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Physicochemical and microbiological characteristics of domestic and imported honey samples collected from markets in Zenica, Bosnia and Herzegovina.
--------------------------------------	--

Učesnici u istraživanju	Ibrahimagić Amir, Čoloman-Horić Lejla, Uzunović Selma.
-------------------------	--

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	JCBPS; Section A; August 2019 – October 2019, Vol. 9, No. 4; 286-298.
---------------------------------------	---

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Human brucellosis - epidemic zoonosis in the Zenica-Doboj Canton (Bosnia and Herzegovina) in the periods 2008-2017.
--------------------------------------	---

Učesnici u istraživanju	Skomorac Muhamed, Uzunović Selma, Bašić Fatima, Ibrahimagić Amir, Kamberović Farah, Begagić Sead.
-------------------------	---

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	5 th Congress of Infectologists and 2 nd Congress of Microbiologists of B&H with international participation. Tuzla, 19-22 September 2019. Acta Med Sal 2019; 49 - Supplement 1: S100-S101.
---------------------------------------	---

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Synergistic effect between honeys and antibiotics on susceptibility/resistance of oxacillinase-producing <i>Acinetobacter baumannii</i> isolates.
Učesnici u istraživanju	Ibrahimagić Amir, Uzunović Selma.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	8th Croatian Congress of Laboratory Diagnostics (with international participation). Brela, Croatia 02-06 October 2019. In: Book of abstracts, 2019: O-09, 17 pages.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	In vitro, the synergistic effect of honey and antibiotics on multiple resistance gram negative bacteria.
Učesnici u istraživanju	Ivešić Antonia, Ibrahimagić Amir, Helvida Amina, Strika Almedina, Uzunović Selma.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	4 th Congress on Beekeeping and Bee Products with international participation. Sarajevo, BiH 16-17 November 2019. Book of abstracts, 2019: 13-14.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	O „novom“ sestrinstvu u javnom zdravstvu.
Učesnici u istraživanju	Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Izeta Hasanica, MS, Doc. dr. sc. Adnan Mujezinović
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Sedmog kongresa medicinskih sestara i tehničara BiH sa međunarodnim učešćem, Tuzla 2019.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Zaštita ličnih podataka u elektronskim medicinskim evidencijama.
Učesnici u istraživanju	Sead Begagić, dipl. ing. informatike.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Sedmog kongresa medicinskih sestara i tehničara BiH sa međunarodnim učešćem, Tuzla 2019.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Vršnjačko nasilje kao oblik društveno neprihvatljivog ponašanja učenika na području ZDK.
Učesnici u istraživanju	Amela Zukić, MA, Prof. dr. sc. Edin Bjelošević, Sead Begagić, dipl. ing. Informatik
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Sedmog kongresa medicinskih sestara i tehničara BiH sa međunarodnim učešćem, Tuzla 2019.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Uticaj socio-ekonomskih faktora na stilove života i kvalitet zdravlja učenika osmog i devetog razreda osnovne škole.
Učesnici u istraživanju	Kasema Mehić-Durmić, MA, Prof. dr. sc. Suad Sivić, Mubera Ibrahimović, MA.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zbornik radova Sedmog kongresa medicinskih sestara i tehničara BiH sa međunarodnim učešćem, Tuzla 2019.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Can a place of living of elementary school students determine their health habit?
Učesnici u istraživanju	Prof. dr. sc. Gavran Larisa*, Čerim Vedada, MA, Doc. dr. sc. Hasanica Nino

Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Medicinski glasnik 2019; 16(1): 137-43. (ISSN 1840-0132)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Informacija o zdravstvenom stanju stanovništva i organizaciji zdravstva na području ZDK u 2017. godini.
Učesnici u istraživanju	Prof. dr. sc. Suad Sivić, Prof. dr. sc. Smajil Durmišević, dr. Fatima Bašić, Mr. sc. Fadil Šabović, Doc. dr. sc. Nino Hasanica, dr. Elma Kuduzović, Mr. sc. Senad Huseinagić.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Zenica: Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, 2019.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Humana bruceloza – epidemijska zoonoza u ZDK (BiH) u periodu 2008.-2017.
Učesnici u istraživanju	Muhamed Skomorac, MA, Prof. dr. sc. Selma Uzunović, dr. Fatima Bašić, Doc. dr. sc. Amir Ibrahimagić, Farah Kamberović*, Sead Begagić, dipl. ing. Informatike
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Acta medica saliniana 2019; 49 – supplement 1: S1-S262. Specijalno izdanje za Peti kongres infektologa i Drugi kongres mikrobiologa BiH 2019. sa međunarodnim učešćem. (ISSN 0350-364X)
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Sestro, a otkud Vi u javnom zdravstvu?
Učesnici u istraživanju	Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Amela Zukić, MA, Mubera Ibrahimović, MA, Sead Begagić, dipl. ing. informatike, Nermin Hrustić, DMT, Izeta Hasanica, MS
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Knjiga sažetaka Prvog kongresa medicinskih sestara i tehničara u FBiH Udruženja/Udruge medicinskih sestara i tehničara u FBiH, Tuzla 2019.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Povećanje sigurnosti škola saradnjom policije u zajednici i javno-zdravstvenih radnika.
Učesnici u istraživanju	Amela Zukić, MA, Erna Terzić, MA, Kasema Mehić-Durmić, MA, Sead Begagić, dipl. ing. informatike, Doc. dr. sc. Nino Hasanica.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Knjiga sažetaka Prvog kongresa medicinskih sestara i tehničara u FBiH Udruženja/Udruge medicinskih sestara i tehničara u FBiH, Tuzla 2019.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Rano otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema kod srednjoškolaca.
Učesnici u istraživanju	Mubera Ibrahimović, MA, Azra Husković, DMS, Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Amela Zukić, MA, Sead Begagić, dipl. ing. informatike.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Knjiga sažetaka Prvog kongresa medicinskih sestara i tehničara u FBiH Udruženja/Udruge medicinskih sestara i tehničara u FBiH, Tuzla 2019.
Naziv istraživanja ili stručnog rada	Informatičar kao zdravstveni saradnik u naučno-istraživačkom radu medicinske sestre.
Učesnici u istraživanju	Sead Begagić, dipl. ing. informatike.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Knjiga sažetaka Prvog kongresa medicinskih sestara i tehničara u FBiH Udruženja/Udruge medicinskih sestara i tehničara u FBiH, Tuzla 2019.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	The effectiveness of leaflets and posters as a health education method.
Učesnici u istraživanju	Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Izeta Hasanica, Prof. dr. sc. Aida Ramić-Čatak, Sead Begagić, dipl. ing. informatike, Doc. dr. sc. Adnan Mujezinović
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Journal of Health Sciences, ahead of print.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Dramsko-pedagoške metode kao alternativne metode u zdravstveno-odgojnom radu.
Učesnici u istraživanju	Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Sead Begagić, dipl. ing. informatike.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Didaktički putokazi, ahead of print.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	O kompetentnosti pacijenta da odlučuje o vlastitom zdravlju.
Učesnici u istraživanju	Doc. dr. sc. Nino Hasanica, Izeta Hasanica, MS, Doc. dr. sc. Adnan Mujezinović, Muhamed Skomorac, MA.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Bilten br. 15 Komore medicinskih sestara i tehničara ZDK, ahead of print.

Naziv istraživanja ili stručnog rada	The 8th International Symposium on Environmental and Material Flow Management
Učesnici u istraživanju	Environmental and health effects of inadequate disposal of animal waste in ZENICA-DOBOJ CANTON , Goletić Rusmir , Kubat Safet
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	„EMFM 2018“ Zenica, BiH, 14-16th November 2018, / izdat zbornik 2019/

Naziv istraživanja ili stručnog rada	STRATEGIJA OMLADINSKE POLITIKE NA PODRUČJU ZENIČKO DOBOJSKOG KANTONA“ 2018.-2022., Bosna i Hercegovina, F BiH
Učesnici u istraživanju	Marinko Tokić, Indira Heganović, Lamija Piljug, Kemal Bijelić, Adel Sinanović, Denis Vukelić, Naida Delibasic, Safet Kubat, Meldina Ugarak, Dino Sinanović,
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	Ministarstvo za obrazovanje nauku, kulturu i sport ,Zeničko dobojskog kantona

Naziv istraživanja ili stručnog rada	ELABORAT O ZAŠTITI OKOLIŠA ZA POSLOVNO-SKLADIŠNI KOMPLEKS ZA SKLADIŠTENJE I PROMET LIJEKOVA I MEDICINSKIH SREDSTAVA, OPĆINA ILIDŽA SARAJEVO,
Učesnici u istraživanju	Rusmir Goletić, Jasmin Durmišević, Benijamir Haurdić, Safet Kubat, Adela Beriša Fazlagić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, Maj, 2019. Godine, Phoenix doo Bijeljina- PJ Phoenix Pharma, Sarajevo,

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Epidemiological features of human cases after bites/scratches from rabies-suspected animals in Zenica-Doboj Canton, Bosnia and Herzegovina.
Učesnici u istraživanju	Selma Uzunović, Muhamed Skomorac, Fatima Bašić, Ivona Mijač-Musić.
Mjesto prezentacije ili objavljivanja	J Prev Med Public Health 2019; 52(3): 170-178.

Naziv istraživanja ili stručnog rada :	Assesment of dringing water qualty in Zenica-Doboj Canton in accordance with Bosnia and Herzegovina and EU regulations in period from 2016-
--	---

	2018
Učesnici u istraživanju	Amra Salkić, Benjamin Čaušević, Emina Idrizović, Senad Huseinagić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja:	Ohrid, IV International conference Quality and Competence 2019, 3-5.10.2019

Naziv istraživanja ili stručnog rada	Enzymatic activities in honey
Učesnici u istraživanju	Benjamin Čaušević, Benijamir Haurdić, Midhat Jašić, Meho Bašić
Mjesto prezentacije ili objavljivanja:	MASO INTERNATIONAL, JOURNAL OF FOOD SCIENCE AND TECHNOLOGY, 2019

7. AKREDITACIJA LABORATORIJA

Institut je u prvom polugodištu uspješno okončao proces akreditacije još tri laboratorija: Laboratorij za hemijsko ispitivanje hrane, vode i predmeta opće, kao i Laboratoriji za ispitivanje zdravlja životinja (bakteriološka, serološka ispitivanja).

Aktivnosti na stvaranju uslova za akreditaciju obuhvatale su: adaptaciju prostora, prilagođavanje laboratorijskog namještaja, nabavku nedostajuće a propisane opreme; osiguranje potrebnog kadra (prema zahtjevima standarda), obuku tog kadra; izrada i redovno vođenje vrlo složene dokumentacije; kalibraciju sve opreme, provođenje PT testiranja (proficiency testing) radi potvrđivanja stepena podudarnosti našeg testiranja sa testiranjima provedenim u referentnim laboratorijima prema listi ISO; provođenje internih audita.

Ovdje treba naglasiti da se bez akreditacije laboratorija prema standardu ISO 17025, praktično ne može raditi jer se nalazi neakreditovanih laboratorija ne uvažavaju.

8. FINANSIJSKO POSLOVANJE

Institut je u 2019. godini ostvario ukupne prihode u iznosu od **5.383.543 KM** i rashode u ukupnom iznosu od **5.226.610 KM**, odnosno ostvario je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od **156.933 KM**.

8.1. PRIHODI

Ostvareni ukupan prihod u obračunskom periodu 2019. godini iznosi: 5.383.543 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za 700.102 KM odnosno 14,95%.

	2017.	2018.	2019	Indeks 2019/2018
Poslovni prihodi	4.328.027	4.660.722	5.377.449	115%
Finansijski prihodi	4	334	229	69%
Ostali prihodi	9.847	22.385	5.865	26%
Ukupni prihodi	4.337.878	4.683.441	5.383.543	115%

Prihodi ostvareni na tržištu (uključujući i prihode javnog sektora u sistematskoj deratizaciji) su iznosili 1.949.242 KM i povećani su za 48.471 KM ili 2,55%. Međutim, obzirom da je način realizacije sistematske deratizacije u 2019. godini bio drugačiji kao i u 2018. godini (Institut nije dobio posao u javnom sektoru odlukom vlade, nego su provedeni tenderi koje Institut nije dobio), Institut je dodatnim naporima zadržao visok nivo prihoda po osnovu deratizacije. U 2019. godini je ostvaren prihod po osnovu deratizacije u iznosu od 354.673 KM.

Ukupno ostvaren prihod po osnovu DDD usluga je ostvaren ipak na značajnom nivou, uprkos dodjeli posla provedbe sistematske preventivne deratizacije privatnoj kompaniji, a usljed čega je ista agresivno nastupila na tržištu kao izabrani izvođač za realizaciju javnog sektora, a što je nerijetko dovodilo do percepcije privrednih subjekata da su to „ekskluzivni izvršioци DDD usluga“. Naravno, Institut je poduzeo mjere i u značajnoj mjeri sačuvao ugroženu poziciju u segmentu pružanja DDD usluga. Ipak je i usljed navedenih okolnosti ostvaren ukupan prihod po osnovu DDD usluga u iznosu od 800.575 KM, što u konačnici predstavlja smanjenje prihoda po osnovu pružanja DDD usluga za 11.980 KM, odnosno za 1,47%. Dio ostvarenog prihoda se odnosi na jesenju preventivnu deratizaciju koju je Institut dobio u zadatak da realizira na način da angažuje najpovoljnijeg ponuđača za pružanje usluge preventivne sistematske deratizacije – jesenja faza. Navedeni posao je realiziran bez finansijskog efekta za Institut, postignuta cijena je u iznosu od 51.640 KM i navedeni iznos uplaćuje Ministarstvo zdravstva ZDK za uplatu dobavljaču. Iako sa smanjenim prihodom, sektor pružanja DDD usluga je i dalje ostao visoko profitabilan segment poslovanja Instituta za zdravlje i sigurnost hrane.

Iako pregled prihoda i rashoda ukazuje da su smanjeni prihodi od usluga kliničke mikrobiologije i sanitarnih pregleda, to je samo iz razloga promjena u načinu iskazivanja po vrsti usluga. U ranijem periodu su se određene usluge (kao što su epidemiološke usluge ili usluge analize briseva površina) iskazivale u ovoj grupi usluga, dok je u 2019. izvršeno detaljnije razvrstavanje u svrhu postizanja značajnije preciznosti praćenja kretanja prihoda po mjestu nastanka. Kao što se vidi u prethodnom prikazu koji pokazuje kretanje broja usluga po vrsti, značajno je porastao broj realizovanih sanitarnih pregleda i analiza u kliničkoj mikrobiologiji. Tako je broj sanitarnih pregleda u odnosu na prethodnu godinu porastao za 853, dok je urađeno za 2.333 više bakterioloških pregleda briseva guše i nosa na kliničkoj mikrobiologiji u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi laboratorija za mikrobiološka ispitivanja hrane i vode su povećani za 93.457 KM ili 28,25% u odnosu na 2018. godinu.

Prihodi od usluga sanitarnog minimuma i konsultantskih usluga su povećani za 15.261 KM ili 18,28% u odnosu na 2018. godinu.

Prihodi ostvareni pruženjem usluga hemijskih analiza hrane i vode su povećani za 3.359 KM, odnosno za 8,75%.

Značajno je povećanje ostvareno i u dijelu pruženih usluga veterinarske mikrobiologije gdje ostvaren veći prihod za 28.284 KM, odnosno za 118,82% u odnosu na 2018. Godinu.

Značajno je istaknuti da su sva povećanja prihoda ostvarena na tržištu, pod uvjetimo izražene, ponekad čak bismo se usudili reći i neloyalne konkurencije.

Pregled prihoda prema izvorima:

IZVORI PRIHODA	Prihod 2017.g.	Prihod 2018.g.	Prihod 2019.g.	Indeks 2019/2018	Plan 2019	Indeks Realizovano/Planirano 2019
Zavod zdravstvenog osiguranja ZDK	2.202.269	2.445.824	2.875.357	118%	2.765.000	104%
Budžet ZDK - Ministarstva zdravstva	107.674	108.979	108.900	100%	120.000	91%
Budžet ZDK - Ministarstva poljoprivrede	100.000	200.000	200.000	100%	200.000	100%
HACCP i sanitarni minimum	59.099	83.470	98.731	118%	91.000	108%
DDD usluge	1.051.519	812.555	800.575	99%	860.000	93%
Klinička mikrobiologija i sanitarni pregledi	404.866	584.706	510.446	87%	620.000	82%
Sanitarna hemija	36.797	38.400	41.759	109%	43.000	97%
Epidemiološka ambulanta - vakcinacije	27.619	29.348	130.523	445%	32.000	408%
Veterinarska mikrobiologija	2.144	23.803	52.087	219%	31.000	168%
Sanitarna mikrobiologija	251.419	330.763	424.220	128%	360.000	118%
Ostali izvori	94.472	25.593	140.944	551%	26.000	542%
UKUPNO	4.337.878	4.683.441	5.383.543	115%	5.148.000	105%

Pregled ostvarenih prihoda u 2017, 2018. i 2019. godini po strukturi knjiženja u kontnom planu:

	2017.	2018.	2019.	Indeks 2019/2018
Prihodi od prodaje učinka	4.243.408	4.409.095	4.935.029	112%
Ostali poslovni prihodi	84.619	251.627	442.420	176%
Finansijski prihodi	4	334	229	69%
Ostali prihodi i dobici	9.847	22.385	5.865	26%
UKUPNI PRIHODI	4.337.878	4.683.441	5.383.543	115%

8.2. RASHODI

Ostvareni ukupni rashodi 2019. godini iznose: 5.226.610 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za 699.416 KM, odnosno za 15,45%.

	2017.	2018.	2019.	Indeks 2019/2018
Poslovni rashodi	4.204.169	4.416.066	5.080.778	115%
Ostali rashodi	111.618	111.128	145.832	131%
Ukupni rashodi	4.315.787	4.527.194	5.226.610	115%

Najviše su rasli troškovi plaća i naknada plaća zaposlenih koji su u 2019. godini iznosili 3.375.539 KM i u odnosu na prethodnu godinu su veći za 446.160 KM. Razlog tome je prije svega, primjena novog kolektivnog ugovora koji je značajno povećao koeficijente za sve radnike, kao i dodatni angažman zaposlenih usljed povećanog obima posla. Na tragu povećanog angažmana zaposlenih, a usljed povećanog obima posla, došlo je do porasta ostvarenih ostalih primanja zaposlenih.

Ukupan rast rashoda po osnovu ostalih primanja zaposlenih u odnosu na prethodni period je 50.333 KM. Navedeno povećanje se odnosi na povećanje naknada po osnovu toplog obroka, prevoza, regresa. Od ostalih naknada, naknada na ime otpremnine za odlazak zaposlenika u penziju je isplaćena u iznosu od 8.112 KM, što je za 5.448 KM više u odnosu na prethodnu 2018. godinu.

Porast bilježi i grupa rashoda koji se odnose na materijalne troškove i to u iznosu od 4.146 KM, odnosno za 0,9% u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajnije povećanje u dijelu materijalnih troškova je zabilježeno na stavci utrošenog materijala. Naime, prethodne 2018. godine je rashod utrošenog materijala iznosio 322.565 KM, dok je 2019. godine utrošeno materijala u iznosu od 334.557 KM.

Razlika utrošenog materijala u iznosu od 11.991 KM je očekivana uzimajući u obzir povećan broj analiza koji je realiziran u 2019. poslovnoj godini. Nastavljen je trend racionalizacije troškova u dijelu utroška materijala za pružene DDD usluge. Postignuta je značajno povoljnija cijena u postupku javne nabavke, što je u konačnici rezultiralo smanjenje rashoda po osnovu utroška materijala za pružanje DDD poslove za 22.784 KM. Povećan je rashod na stavkama utrošenog materijala za potrebe epidemiološke ambulante (vakcine) za 35.600 KM, te za potrebe mikrobioloških analiza za 4.262 KM.

Povećanje je zabilježeno i na stavkama utrošene energije i goriva i to za iznos od 2.586 KM, dok je smanjen iznos ostvarenih rashoda na stavkama utrošenih rezervnih dijelova, sitnog inventara i autoguma u iznosu od 10.432 KM.

Troškovi amortizacije stalnih sredstava su povećani za 9.853 KM, odnosno za 4,10%, zbog stavljanja u funkciju stalnih sredstava koja su već bila u pripremi i koja su nabavljena u toku 2019. godine.

Rashodi grupisani prema pregledu kao troškovi usluga su u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu ostvareni u iznosu većem za 120.939 KM, odnosno za 38,42%. Ovdje je prije svega važno naglasiti da je u ukupnom trošku usluga uračunata i usluga sistematske deratizacije koju je po provedenom postupku provodio eksterni dobavljač. Navedena stavka je iznosila 51.640 KM i kao takva nije ostvarili efekat na poslovni rezultat. Značajnije povećanje u segmentu troškova usluga je zabilježeno u dijelu štamparskih usluga i to u iznosu od 9.393 KM. Naime, Institut je realizirao projekte koji su zahtjevali dodatne troškove štampe, a koji su prikazani u grupi prihoda finansiranih iz ostalih izvora.

U dijelu održavanja stalnih sredstava, ukupno usluge održavanja su realizirane na nivou koji je za 18.095 KM, odnosno za 44,6% veći u odnosu na prethodnu godinu. Razlog navedenog povećanja je prije svega u povećanoj potrebi za održavanje već poprilično dotrajanih vozila s kojima Institut raspolaže i povećanoj potrebi za uslugama kalibracije i baždarenja opreme koja se koristi za realizaciju akreditovanih metoda laboratorijskih ispitivanja.

Povećan je rashod po osnovu najma prostora za iznos od 30.896 KM, usljed povećane potrebe za korištenjem poslovnog prostora. S tim u vezi, u proteklom periodu su učinjeni značajni napor na realizaciji sporazuma sa Univerzitetom u Zenici i Institutom „Kemal Kapetanović“ u cilju postizanja sporazuma o koripštenju prostora u kompleksu Instituta „Kemal Kapetanović“ za potrebe Instituta za zdravlje i sigurnost hrane.

Značajno je istaknuti smanjenje ostvarenih rashod po osnovu iznajmljivanja motornih vozila. Rashodi po osnovu iznajmljivanja motornih vozila su 2019. godine ostvareni u

iznosu od 53.364 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu kada su iznosili 63.393 KM manji za 10.029 KM, odnosno za 15,82%. Navedeno smanjenje je realizirano, uprkos značajnom povećanju obima realizovanih aktivnosti, a iz razloga racionalnije upotrebe, te povećane aktivnosti u segmentu planiranja i kontrole korištenja najamljenih vozila.

Institut je u protekloj godini obezbjedio dodatno osiguranje po osnovu povrede na radu za svoje zaposlenike. Navedena aktivnost je imala efekat povećanja troškova po osnovu osiguranja za iznos od 5.382 KM.

Rashodi po osnovu troškova naknada ostalim fizičkim licima (ugovori o djelu i ugovori o povremenim i privremenim poslovima) su veći za 12.399 KM u odnosu na prethodnu godinu. Glavni razlog povećanja ovih troškova je angažman vanjskih saradnika za potrebe realizacije već spomenutih projekata finansiranih iz ostalih izvora i angažman fizičkih lica na obavljanju sistematske deratizacije u proljetnoj i jesenjoj fazi.

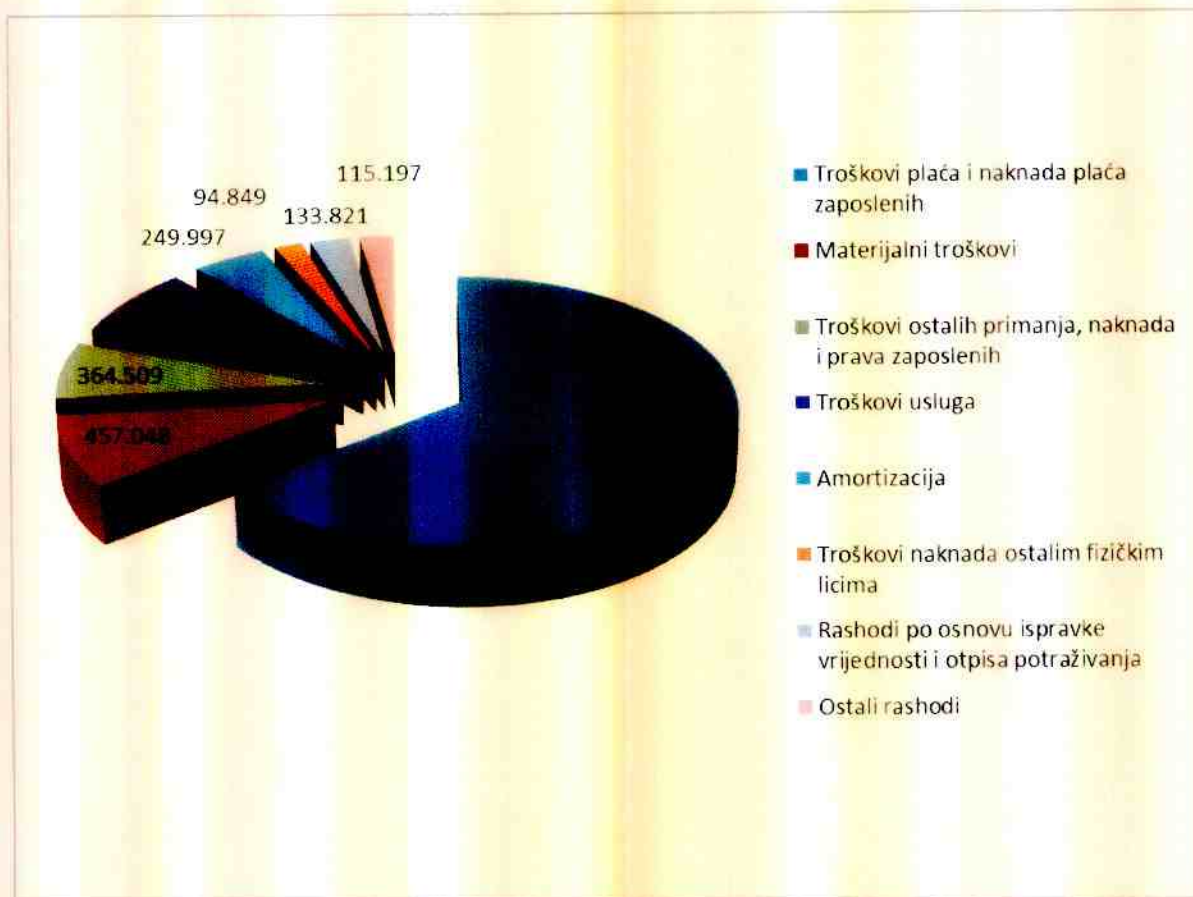
Kada je u pitanju povećan iznos iskazanog rashoda po osnovu ispravke vrijednosti potraživanja, važno je naglasiti da će se u narednom periodu oprihodovati svi oni iznosi koji se u pokrenutom postupku pred sudom ili sporazumno naplate. U narednom periodu se očekuje značajna naplata istih.

Pregled ostvrenih troškova i rashoda po strukturi knjiženja u kontnom planu

	<i>Real-izovano 2017.</i>	<i>Real-izovano 2018.</i>	<i>Real-izovano 2019.</i>	<i>Indeks 2019/2018</i>	<i>Planirano 2019</i>	<i>Indeks Real-iz/Plan 2019</i>
Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenima	2.485.112	2.929.379	3.375.539	115%	3.461.000	98%
Materijalni troškovi	598.558	452.903	457.048	101%	464.000	98%
Troškovi ostalih primanja, naknada i prava zaposlenih	289.987	314.176	364.509	116%	343.000	106%
Troškovi usluga	434.302	314.712	435.650	138%	366.500	119%
Amortizacija	199.002	240.144	249.997	104%	260.000	96%
Troškovi naknada ostalim fizičkim licima	122.539	82.450	94.849	115%	95.000	100%
Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	94.916	86.392	133.821	155%	30.000	446%
Ostali rashodi	91.371	107.038	115.197	108%	110.500	104%
UKUPNI RASHODI	4.315.787	4.527.194	5.226.610	115%	5.130.000	102%

Grafički prikaz strukture rashoda po veličini u obračunskom periodu (2019. godina)

9. DOBIT (GUBITAK)

Pregled ostvarene dobiti (gubitka)

	2017.	2018.	2019.
Dobit (gubitak) od poslovnih aktivnosti	123.858	244.656	296.671
Dobit (gubitak) od finansijskih aktivnosti	4	-8.151	-7462
Dobit (gubitak) redovne aktivnosti	123.862	236.505	289.209
Dobit (gubitak) po osnovu ostalih prihoda i rashoda	-101.771	-81.966	-130.288
Dobit (gubitak) od usklađivanja vrijednosti	-	-199	-2.008
Prihodi (rashodi) iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki greški	-	1.907	20
Bruto dobit (gubitak) poslovanja	22.091	156.247	156.933
Porez na dobit	-	-	-
Neto dobit (gubitak) poslovanja	22.091	156.247	156.933

Važno je naglasiti da je i u 2019. godini izvršen otpis značajnog iznosa sumnjivih i spornih potraživanja. Ovaj otpis je urađen na osnovu računovodstvenih standarda i izvršen je na teret rezultata poslovanja u 2019. godini u iznosu od 130.288 KM. Uzimajući u obzir ukupno ostvarenu dobit po osnovu redovne aktivnosti koja je

iznosila 289.209 KM, čak i pored ostvarenih rashoda po osnovu otpisa potraživanja ostvarena je značajna razlika prihoda i rashoda na kraju 2019. godine, a konačno sve u cilju fer i realnog prikazivanja stanja poslovanja kako to predviđaju međunarodni računovodstveni standardi finansijskog izvještavanja i pozitivni zakonski propisi.

Shodno odredbama Statuta Instituta ostvarena dobit će se koristiti za obavljanje i razvoj djelatnosti: nabavku opreme, stručno usavršavanje osoblja, istraživanje tržišta, razvoj kapaciteta za marketing i prodaju, brendiranje Instituta i opće jačanje kapaciteta unutar Instituta za bolje pozicioniranje na tržištu, a posebno za osposobljavanje da se odgovori potrebama građana i Kantona po pitanju faktora rizika za zdravlje ljudi, kao i unapređenja zdravstvenog sistema u Kantonu.

10. BILANS STANJA

10.1. Stalna sredstva

Nabavna vrijednost raspoloživih stalnih sredstava na dan 31.12.2019. godine iznosi: 3.175.650 KM, ispravka vrijednosti je 1.793.339 KM, što znači da su ova sredstva amortizovana (otpisana) sa 56,47%, odnosno neto sadašnja vrijednost iznosi 1.382.311 KM. Amortizacija stalnih sredstava za 2019. godinu je obračunata u iznosu od 249.997 KM.

Najveća neto vrijednost stalnih sredstava iskazana je na kontu - Postrojenja i oprema, od 913.626 KM, što je 66,09% ukupnih stalnih sredstava.

10.2. Tekuća (obrtna) sredstva

Tekuća (obrtna) sredstva na dan 31.12.2019. godine iznose 1.626.593 KM, što je u odnosu na stanje 01.01.2019. godine povećanje za 418.941 KM ili 34,69%.

Prosječno korištena tekuća sredstva iznose 1.417.123 KM i imaju koeficijent obrtaja (kao pokazatelj koji govori koliko puta se tekuća sredstva obrnu u toku jedne godine, a izračunava se kao odnos ukupnog prihoda i prosječno korištenih tekućih sredstava) je 3,79 i vrijeme vezivanja od 96 dana.

Najveća tekuća sredstva su evidentirana na kontu - Kupci u zemlji, u iznosu od 881.631 KM, što je 54,20% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Kupci u zemlji su iznosila 748.558 KM i imaju koeficijent obrta 7,18 i vrijeme vezivanja od 51 dan. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju povećanje za 266.147 KM ili 43%. Značajno je napomenuti da se povećanje potraživanja od kupaca u odnosu na 01.01.2019. godine prije svega odnosi na likvidne klijente od kojih se očekuje sigurna naplata u narednom periodu (u pitanju su klijenti profila kao što su Dom zdravlja Zenica, Zavod zdravstvenog osiguranja, Ministarstvo zdravstva ZE-DO kantona, Holdina doo Sarajevo, Bingo doo Tuzla, NATRON-HAYAT doo Maglaj i sl.).

Na drugom mjestu su tekuća sredstva iskazana na kontu - Druga kratkoročna potraživanja u iznosu od 232.026 KM, što je 14,26% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Druga kratkoročna potraživanja su iznosila 233.969 KM, imaju koeficijent obrta 22,98 i vrijeme vezivanja od 16 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju smanjenje za 3.886 KM ili 1,65%.

Na trećem mjestu su tekuća sredstva iskazana na kontu - Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar u iznosu od 92.041 KM, što je 5,66% ukupnih tekućih sredstava. Prosječno korištena tekuća sredstva na kontu - Sirovine, materijal,

rezervni dijelovi i sitan inventar su iznosila 92.358 KM i imaju koeficijent obrta 58,22 i vrijeme vezivanja od 6 dana. U odnosu na stanje početkom godine ova sredstva imaju umanjeње za 635 KM ili 0,7%.

10.2.1. Zalihe

Ukupne zalihe na dan 31.12.2019. godine iznose 92.041 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine umanjeње za 635 KM ili 0,7%. Srednja vrijednost ukupnih zaliha je 92.358 KM, koeficijent obrta 58,22 i vrijeme vezivanja od 6 dana. Za uporedbu, koeficijent obrtaja u 2018. godini je bio 39,5 i vrijeme vezivanja 9 dana.

10.2.2. Kratkoročna potraživanja i plasmani

Kratkoročna potraživanja i plasmani na dan 31.12.2019. godine iznose 1.113.657 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 262.261 KM, odnosno za 30,80% i imaju koeficijent obrta 5,47 i vrijeme vezivanja od 67 dana. Za uporedbu, kratkoročna potraživanja i plasmani na dan 31.12.2018. godine iznosili su 851.396 KM, imale su koeficijent obrta 5,8 i vrijeme vezivanja od 62 dana.

Najveća potraživanja i plasmani su na kontu - Kupci u zemlji u iznosu od: 881.631 KM, imaju koeficijent obrta 7,18 i vrijeme vezivanja od 51 dan. U odnosu na stanje početkom godine ova potraživanja imaju povećanje za 266.147 KM ili 43,24%. U prethodnoj godini ova potraživanja i plasmani su iznosili 615.484 KM. Kao što je već prethodno pojašnjeno povećanje potraživanja od kupaca se prije svega odnosi na potraživanja od visoko likvidnih poslovnih partnera koja će se u narednom periodu naplatiti.

Na drugom mjestu su potraživanja iskazana na kontu - Druga kratkoročna potraživanja u iznosu od 232.026 KM i imaju koeficijent obrta 22,98 i vrijeme vezivanja od 16 dana. U prethodnoj godini ova potraživanja i plasmani su iznosili 235.912 KM i imajala su koeficijent obrta 19,2 i vrijeme vezivanja od 19 dana. U odnosu na prethodnu godinu navedena potraživanja su smanjena za 3.886 KM, odnosno za 1,65%.

10.2.3. Gotovina

Iskazani iznos gotovine i ekvivalenata gotovine u bilansu stanja na dan 31.12.2019. godine iznose 418.625 KM što predstavlja povećanje za 155.048 KM, odnosno za 58,82% u odnosu na 01.01.2019. godine, ima koeficijent obrta 15,76 i vrijeme vezivanja od 23 dana. Za uporedbu, iskazani iznos gotovine i ekvivalenata gotovine u bilansu stanja na dan 31.12.2018. godine je bio 263.580 KM, imao je koeficijent obrta 27,8 i vrijeme vezivanja od 13 dana.

10.2.4. Rezervisanja i razgraničenja

Rezervisanja i razgraničenja se vrše za unaprijed plaćene izdatke za dio troškova koji se odnose za naredni obračunski period, kao i za odloženi prihod koji će se priznati u narednom obračunskom periodu.

Na dan 31.12.2019. godine dugoročna rezervisanja i razgraničenja iznose 342.600 KM, dok kratkoročna razgraničenja iznose 2.270 KM.

U odnosu na dan 31.12.2018. godine kada su dugoročna rezervisanja i razgraničenja iznosila 254.121 KM, došlo je do povećanje ove bilansne stavke za 88.479 KM, a tada nije bilo kratkoročnih razgraničenja.

Pregled pozicija AKTIVE bilansa stanja na dan 31.12. 2018 i 31.12.2019. godine:

	Iznos 2018.g.	Iznos 2019.g.	Razlika 2019-2018
A) STALNA SREDSTVA / DUGOROČNI PLASMANI	1.461.132	1.382.311	-78.821
1. Nematerijalna sredstva	226.054	215.683	-10.371
2. Nekretnine, postrojenja i oprema	1.212.960	1.145.176	-67.784
2.1. Građevinski objekti	239.445	231.550	-7.895
2.2. Postrojenja i oprema	957.240	913.626	-43.614
2.3. Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	16.275	0	-16.275
3. Investicijske nekretnine	0	0	0
4. Biološka sredstva	0	0	0
5. Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	21.452	21.452	0
6. Dugoročni finansijski plasmani	666	0	-666
7. Druga dugoročna potraživanja	0	0	0
8. Dugoročna razgraničenja	0	0	0
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	0	0	0
C) TEKUĆA SREDSTVA	1.207.652	1.626.593	418.941
1. Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	92.676	92.041	-635
1.1. Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	88.482	92041	3.559
1.2. Dati avansi	4.194	0	-4.194
2. Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	1.114.976	1.534.552	419.576
2.1. Gotovina i gotovinski ekvivalenti	263.580	418.625	155.045
2.2. Kratkoročna potraživanja	851.396	1.113.657	262.261
2.2.1. Kupci u zemlji	615.484	881.631	266.147
2.2.2. Druga kratkoročna potraživanja	235.912	232.026	3.886
UKUPNO AKTIVA	2.668.784	3.008.904	340.120

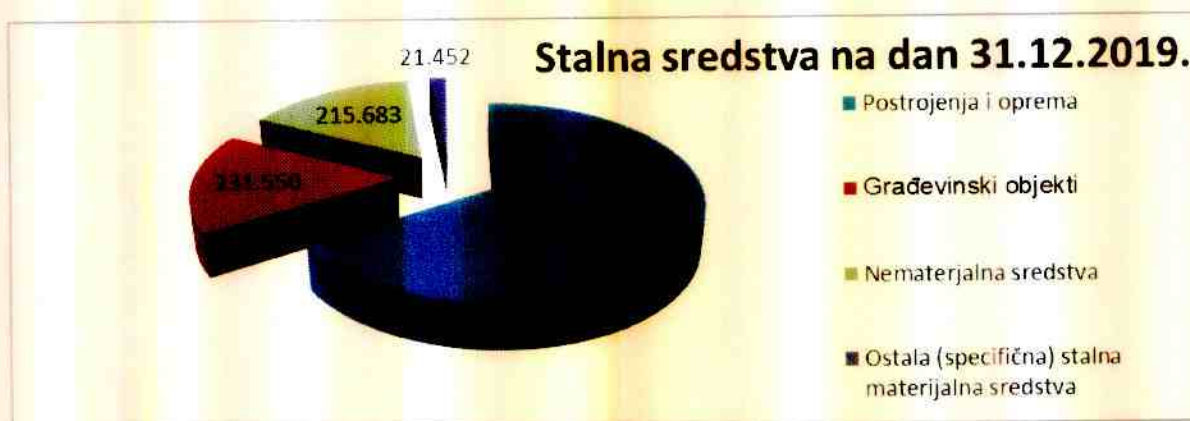
Struktura aktive na dan 31.12.2018. i 31.12.2019.

	Stanje 31.12.2018.			Stanje 31.12.2019.		
	Iznos KM	%	%	Iznos KM	%	%
Postrojenja i oprema	957.240	65,5%	35,9%	913.626	66,1%	30,3%
Nematerijalna sredstva	226.054	15,5%	8,5%	215.683	15,6%	7,2%
Građevinski objekti	239.445	16,4%	9,0%	231.550	16,7%	7,7%
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	21.452	1,5%	0,8%	21.452	1,6%	0,7%

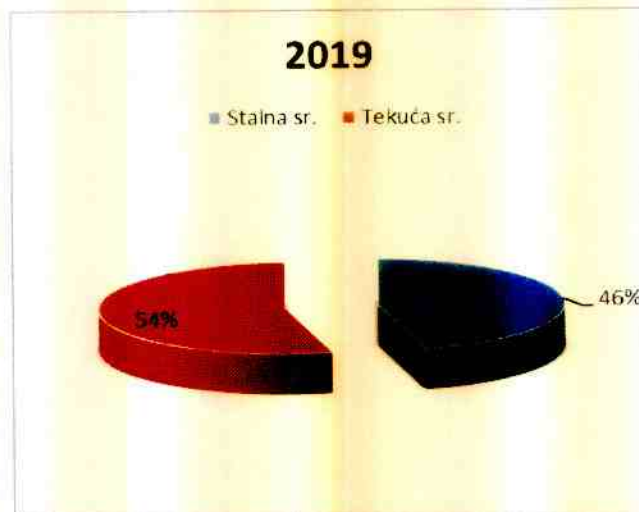
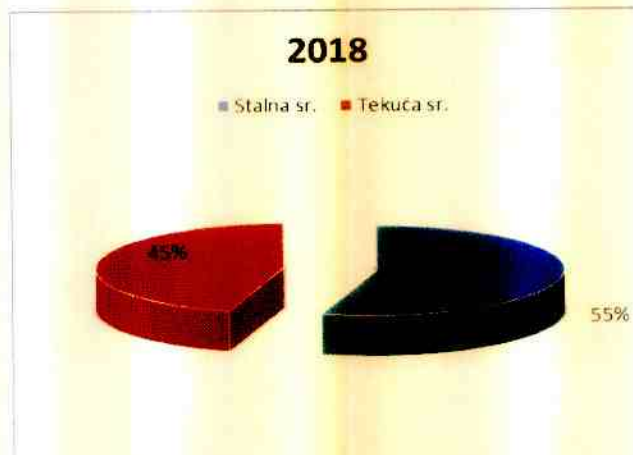
Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	16.275	1,1%	0,6%	0	0%	0%
Dugoročni finansijski plasmani	666	0,0%	0,0%	0	0%	0%
UKUPNO STALNA SREDSTVA	1.461.132	100,0%	54,7%	1.382.311	100,0%	45,9%
Kratkoročna potraživanja	851.396	70,5%	31,9%	1.113.657	68,5%	37,0%
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	88.482	7,3%	3,3%	92.041	5,7%	3,1%
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	263.580	21,8%	9,9%	418.625	25,7%	13,9%
Dati avansi	4.194	0,3%	0,2%	0	0%	0%
Aktivna vremenska razgraničenja	0	0%	0%	2.270	0,1%	0,1%
UKUPNO TEKUĆA SREDSTVA	1.207.652	100,0%	45,3%	1.626.593	100,0%	54,1%
UKUPNO AKTIVA	2.668.784		100,0%	3.008.904		100,0%

Grafički prikaz strukture AKTIVE po veličini na dan 31.12.2019

Grafički prikaz strukture raspoloživih sredstava u aktivi na dan 31.12.2018 i 31.12.2019.godine

Struktura aktiva po bilansu stanja 2018. i 2019. godine

10.3. KAPITAL

Kapital Instituta (vlastita sredstva) na dan 31.12.2019. godine iznosi 1.835.864 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 156.933 KM ili 9,35%.

Za usporedbu, kapital Instituta na dan 31.12.2018. godine iznosio je 1.678.931 KM. Najveća stavka u kapitalu nalazi se na kontu -Neraspoređeni višak prihoda ranijih godina, u iznosu od 1.206.610 KM.

U odnosu na stanje početkom godine, ova pozicija ima povećanje za 156.247 KM, odnosno za 14,88%, a navedeno povećanje se odnosi na prenos neraspoređenog viška prihoda u odnosu na rashode iz 2018. godine.

10.4. OBAVEZE

Obaveze Instituta (zaduženost) na dan 31.12.2019. godine iznose 830.440 KM, što je u odnosu na stanje početkom godine povećanje za 94.708 KM ili za 11,40%.

Na dan 31.12.2019. godine Institut je obavezama (tuđim sredstvima) financirao 27,6% raspoložive aktive. Poželjno je da ovaj pokazatelj nije veći od 50%, što ukazuje da je financiranje aktivnosti koje Institut realizira unutar prihvatljivog stepena zaduženosti.

Za usporedbu, zaduženost Instituta je u 2018. godini iznosila 735.732 KM, tako da je u 2018. godini Institut tuđim sredstvima financirao 27,6% raspoložive aktive. Možemo primjetiti da je procenat finansiranja raspoložive active identičan u 2018. i 2019. godini.

Najveće obaveze, kao i u prethodnoj godini, evidentirane su na kontu - Obaveze po osnovu plaća i naknada plaća u iznosu od 306.239 KM, što predstavlja 36,88% ukupnih obaveza. U odnosu na stanje početkom godine ove obaveze su uvećane za 22.201 KM ili 7,82%.

Na drugom mjestu su obaveze iskazane na kontu - Dobavljači u zemlji u iznosu od 204.476 KM, što je 24,62% ukupnih obaveza. U odnosu na stanje početkom godine ove obaveze su uvećane za 28.603 KM, odnosno za 16,26%.

Ukupne obaveze po osnovu kreditnih zaduženja su iskazane na stavkama dugoročnih i kratkoročnih finansijskih obaveza. Ukupno iskazane obaveze po kreditima (kratkoročne+dugoročne obaveze po kreditima) u 2019. godini iznose 292.708 KM, što u odnosu na iskazane ukupne obaveze po kreditima na kraju 2018. godine predstavlja povećanje za 24.583 KM. Razlog povećanja je zaduženje ostvareno u 2019. godine a za potrebe kupovine vozila.

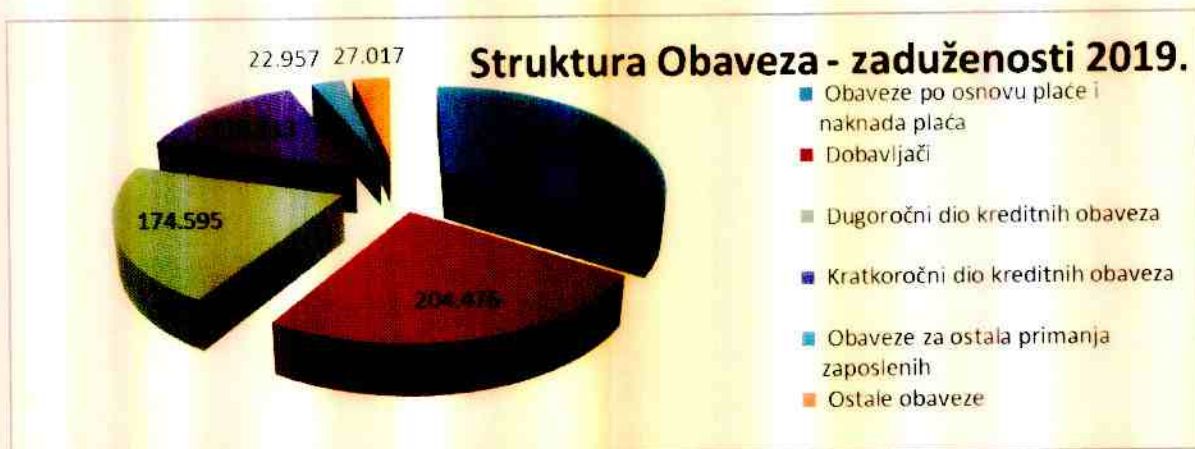
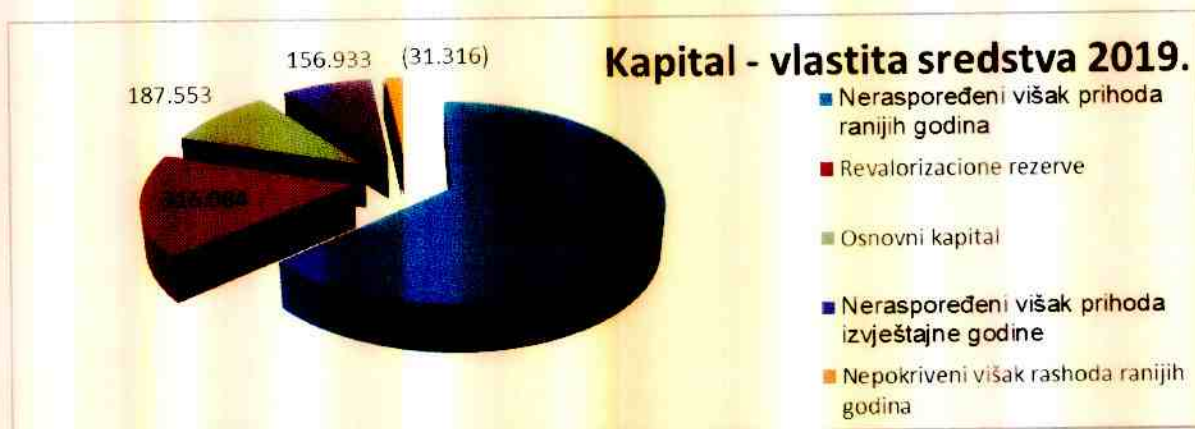
Pregled pozicija pasive bilansa stanja, po veličini, na dan 31.12.2019. godine

Pozicija	Iznos KM	%	%
Neraspoređeni višak prihoda ranijih godina	1.206.610	65,7%	40,1%
Revalorizacione rezerve	316.084	17,2%	10,5%
Osnovni kapital	187.553	10,2%	6,2%
Neraspoređena dobit izvještajne godine	156.933	8,6%	5,2%
Nepokriveni višak rashoda ranijih godina	-31.316	-1,7%	-1%
UKUPNO KAPITAL - VLASTITA SREDSTVA	1.835.864	100,0%	61%

Obaveze po osnovu plać i naknada plaća	283.282	34,1%	9,4%
Obaveze za ostala primanja zaposlenih	22.957	2,8%	0,8%
Dugoročni obaveze po osnovu kredita	174.595	21,0%	5,8%
Kratkoročne obaveze po osnovu kredita	118.113	14,2%	3,9%
Dobavljači	204.476	24,6%	6,8%
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	3.709	0,4%	0,1%
Druge obaveze	23.308	2,8%	0,8%
UKUPNO OBAVEZE - ZADUŽENOST	830.440	100,0%	27,6%
REZERVISANJA I RAZGRANIČENJA	342.600		11,4%
UKUPNA PASIVA	3.008.904		100,0%

Grafički prikaz strukture pasive po veličini na dan 31.12.2019.

Struktura pasive po bilansu stanja 2018. i 2019. godine

11. ANALIZA GOTOVINSKIH TOKOVA

U 2019. godini zaključno sa 31.12.2019. godine ukupni prilivi gotovine iznose 5.179.889 KM, dok ukupni odlivi gotovine iznose 5.024.844 KM, što znači da imamo povećanje neto gotovine u iznosu 155.045 KM. Tako je stanje gotovine na početku obračunskog perioda bilo 263.580 KM, dok je stanje gotovine na kraju obračunskog perioda iznosilo 418.625 KM.

Pregled pozicija priliva i odliva novčanog toka za period 01.01 - 31.12.2019.

	Iznos KM 2018.g.	Iznos KM 2019.g.	Razlika 2019- 2018
A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	4.270.726	5.069.223	798.497
1.1. Prilivi od kupaca i primljeni avansi	3.924.277	4.540.925	616.648
1.2. Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl.	331.336	517.483	186.147
1.3. Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti	15.113	10.815	-4.298
2. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	4.450.622	4.770.397	319.775
2.1. Odlivi iz osnova isplata dobavljačima i dati avansi	1.198.391	894.163	-304.228
2.2. Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih	3.158.187	3.703.333	545.146
2.3. Odlivi iz osnova plaćenih kamata	-	6.956	6.956
2.4. Odlivi iz osnova poreza i drugih dadžbina	15.226	17.044	1.818
2.5. Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti	78.818	148.901	70.083

B. GOTOVINSKI TOK IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	1.552	666	-886
2. Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	0	169.030	169.030
C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
1. Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	430.616	110.000	-320.616
2. Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	61.875	85.417	23.542
D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE			
E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE			
F. NETO PRILIV GOTOVINE			
G. NETO ODLIV GOTOVINE			
H. Gotovina na početku izvještajnog perioda	73.183	263.580	190.397
I. Gotovina na kraju izvještajnog perioda	263.580	418.625	155.045

11.1. PRILIVI

Ukupni prilivi gotovine tokom 2019. godine su iznosili 5.179.889 KM i bilježe povećanje u odnosu na prilive gotovine u 2018. godini u iznosu od 476.995 KM ili 10,14%.

U obračunskom periodu 2019. godine najveći prilivi gotovine su Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (prilivi od kupaca) u iznosu od 4.540.925 KM, što predstavlja 87,66% ukupnih priliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi prilivi su veći za 616.648 KM, odnosno za 15,71%.

Na drugom mjestu su Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl. koji su ostvareni u iznosu od 517.483 KM, što predstavlja 9,99% ukupnih priliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi prilivi imaju uvećanje za 186.147 KM, odnosno za 56,18%.

Na trećem mjestu su Prilivi od finansijskih aktivnosti koji su iznosili 110.000 KM, što predstavlja 2,12% ukupnih priliva gotovine. Prilivi od finansijske aktivnosti se odnose na prilive ostvarene po osnovu kreditnog zaduženja.

Vrijedi spomenuti i ostale prilive od poslovnih aktivnosti u iznosu od 10.815 KM, što predstavlja 0,2% ukupnih priliva gotovine.

11.2. ODLIVI

Ukupni odlivi gotovine tokom 2019. godine su iznosili 5.024.844 KM i bilježe povećanje u odnosu na odlive gotovine u 2018. godini u iznosu od 512.347 KM, odnosno 11,35%.

U obračunskom periodu 2019. godine najveći odlivi gotovine su Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih, u iznosu od: 3.703.33 KM, što predstavlja 73,7% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju povećanje za 545.146 KM, odnosno za 17,3%. Za uporedbu, odlivi iz

osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih u 2018. godini su iznosili 3.158.187 KM, što je predstavljalo 70,0% ukupnih odliva gotovine.

Na drugom mjestu su Odlivi iz osnova isplate dobavljačima i dati avansi u iznosu od 894.163 KM, što predstavlja 17,8% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prethodne godine ovi odlivi imaju smanjenje za 304.228 KM, odnosno za 25,4%.

Na trećem mjestu su Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava u iznosu od 169.030 KM, što predstavlja 3,4% ukupnih odliva gotovine.

Na četvrtom mjestu su Odlivi iz osnova finansijskih aktivnosti u iznosu od: 61.875 KM, što je 1,4% ukupnih odliva gotovine. U odnosu na isti period prošle godine ovi odlivi imaju umanjeње za 342.742 KM.

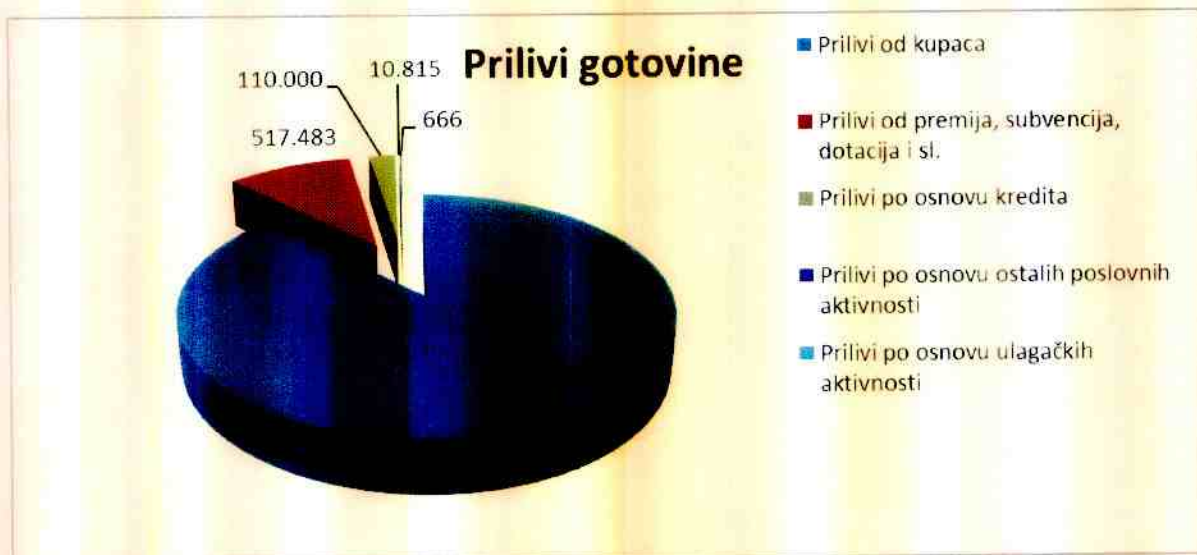
Novčani tokovi u 2018. i 2019. godini - Pregled strukture priliva i odliva novca:

	2018.		2019.	
	Iznos KM	Struktura	Iznos KM	Struktura
Prilivi od kupaca i primljeni avansi	3.924.277	83,4%	4.540.925	87,7%
Prilivi od premija, subvencija, dotacija i sl.	331.336	7,0%	517.483	10%
Ostali prilivi od poslovnih aktivnosti	15.113	0,3%	10.815	0,2%
Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	1.552	0,0%	666	0,01%
Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	430.616	9,2%	110.000	2,1%
UKUPNI PRILIVI GOTOVINE	4.702.894	100,0%	5.179.889	100,0%

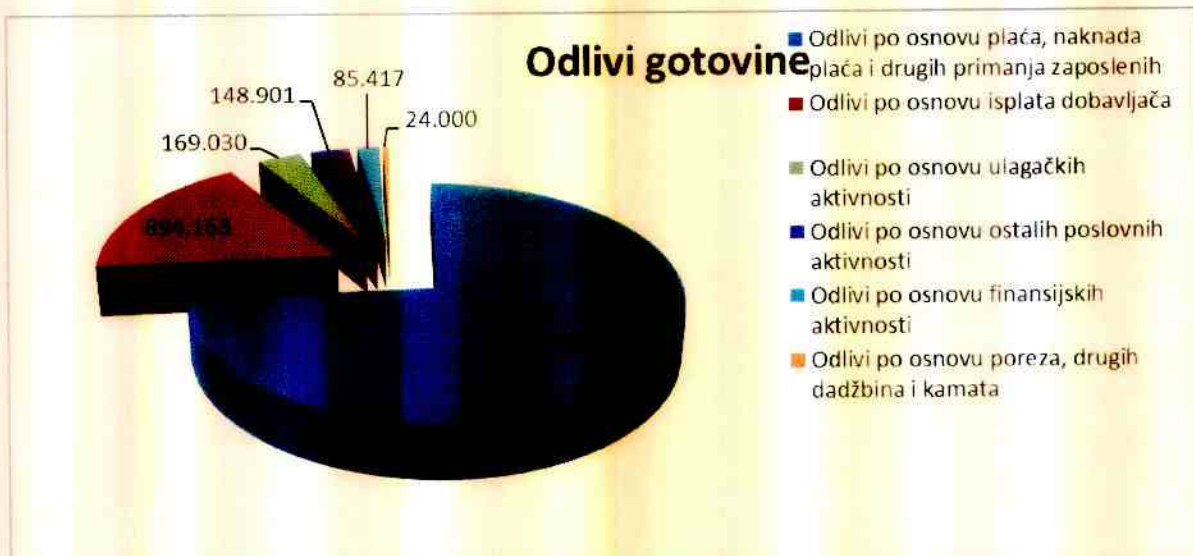
	2018.		2019.	
	Iznos KM	Struktura	Iznos KM	Struktura
Odlivi iz osnova isplate dobavljačima i dati avansi	1.198.391	26,6%	894.163	17,8%
Odlivi iz osnova plaća, naknada plaća i drugih primanja zaposlenih	3.158.187	70,0%	3.703.333	73,7%
Odlivi po osnovu plaćenih kamata	0,00	0,0%	6.956	0,1%
Odlivi iz osnova poreza i drugih dadžbina	15.226	0,3%	17.044	0,3%
Ostali odlivi iz poslovnih aktivnosti	78.818	1,7%	148.901	3,0 %
Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti	0,00	0,0%	169.030	3,4%
Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti	61.875	1,4%	85.417	1,7%
UKUPNI ODLIVI GOTOVINE	4.512.497	100,0%	5.024.844	100,0%
NETO PRILIV GOTOVINE	190.397		155.045	
Gotovina na početku izvještajnog perioda	73.183		263.580	
Gotovina na kraju izvještajnog perioda	263.580		418.625	

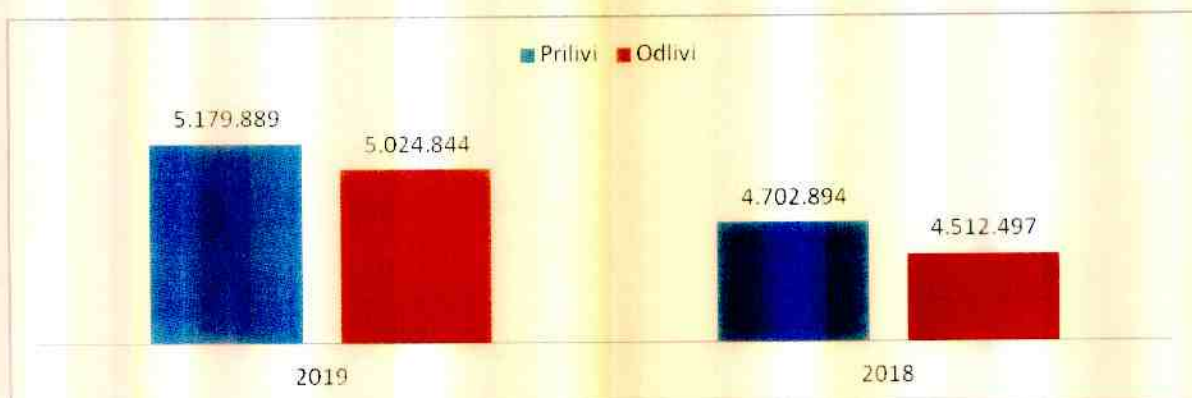
Prikaz strukture priliva gotovine 2019. godine:

Prikaz strukture odliva gotovine 2019. godine:

Grafički prikaz ukupnog gotovinskog toka u 2018. i 2019. godini:

Pozitivan neto novčani tok, uz značajno veće ostvarenje priliva i odliva u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu, jasno pokazuje uspješno upravljanje gotovinom u posmatranom izvještajnom periodu. Ovu konstataciju trebamo posmatrati uvažavajući činjenicu da je Institut u izvještajnom periodu uredno i u rokovima izmirio sve obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, obaveze po osnovu poreza i naknada, kao i obaveze po osnovu kredita. Sve navedeno je rezultiralo da Institut zaključi poslovnu 2019. godinu kao solventan i likvidan poslovni subjekt, kao preduslov sigurnog i uspješnog budućeg razvoja.

12. PROSTOR

Institut koristi ukupno 2.015 m² prostora, od čega je 1435 m² vlastitog prostora, dok je 400 m² prostor Instituta «Kemal Kapetanović» u kampusu Univerziteta kojeg koristi bez naknade na osnovu Protokola potpisanog sa Univerzitetom i Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, te 180 m² skladišnog prostora pod zakupom.

Prostor kojeg Institut trenutno ima na raspolaganju je nedovoljan. Poseban problem predstavlja nedovoljan prostor laboratorija za mikrobiološke analize hrane i vode, kao i laboratorija za hemijske analize hrane i vode, koji je neadekvatan obzirom na povećan obim poslova koje ovi laboratoriji obavljaju. Iz tog razloga je neophodno osigurati dodatni prostor za rad laboratorija, ili naći drugi adekvatan prostor.

13. FINANSIJSKI INDIKATORI

Analiza pojedinih finansijskih indikatora predstavlja osnovu za analizu finansijskog položaja, određivanje slabosti i nedostataka u poslovanju, predviđanje budućeg poslovanja. Međutim, ne treba ispustiti iz vida da Institut nije preduzeće, da ima svoju osnovnu svrhu postojanja (izvršenje javne funkcije), a da ostvarenje dobiti nije najvažnija njegova funkcija. To ne znači da bi trebalo biti prihvatljivo negativno poslovanje kao i nepovoljne vrijednosti ostalih indikatora. Iako je neprofitna ustanova sa jasno definisanom javnom ulogom i svrhom postojanja i rada, Institut u svom poslovanju mora nastojati imati što povoljnije vrijednosti osnovnih finansijskih indikatora.

13.1. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poslovnog subjekta da podmiri svoje kratkoročne obaveze po dospelju. Likvidnost mjeri koliko se brzo imovina može pretvoriti u novac potreban za izmirenje preuzetih obaveza. Najvažniji pokazatelji likvidnosti su:

- koeficijent trenutne likvidnosti,
- koeficijent tekuće likvidnosti,
- koeficijent ubrzane likvidnosti i
- koeficijent finansijske stabilnosti.

Zajedničko za prva tri navedena pokazateljima jeste da nazivnik obuhvata kratkoročne obaveze, a brojnik kratkotrajnu imovinu, prema različitom stepenu likvidnosti. Što su pokazatelji veći, likvidnost je bolja.

➤ **Koeficijent trenutne likvidnosti**

$$2018 = \frac{263.580}{550.107} \times 100 = 47,91\%$$

$$2019 = \frac{418.625}{655.845} \times 100 = 63,83\%$$

Koeficijent trenutne likvidnosti, ili stopa trenutne likvidnosti predstavlja odnos gotovine i kratkoročnih obaveza poslovnog subjekta. Stopa trenutne likvidnosti pokazuje da li poslovni subject ima dovoljno novca da podmiri kratkoročne obaveze. Ovaj pokazatelj je za Institut za zdravlje i sigurnost hrane znatno povoljniji u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu.

➤ **Koeficijent tekuće likvidnosti**

$$2018 = \frac{1.207.652}{550.107} \times 100 = 219,5\%$$

$$2019 = \frac{1.626.593}{655.845} \times 100 = 248,01\%$$

Na dan 31.12.2019. svakih 100 KM kratkoročnih obaveza bilo je pokriveno sa 248,01 KM tekućih sredstava. Stopa tekuće likvidnosti prethodne godine (31.12.2019.) bila je niža i iznosila je 219,5 KM. U 2019. godini stopa tekuće likvidnosti povećana je za 28,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Smatra se da je poželjna vrijednost ovog indikatora 200%, pa se može konstatovati da je stopa tekuće likvidnosti Instituta u 2019. godini izrazito povoljna. Obzirom na visok koeficijent obrta Instituta može se smatrati da ima prostora za dalje smanjivanje stope likvidnosti u narednom periodu, što bi pozitivno uticalo na druge performanse poslovanja Instituta bez ugrožavanja likvidnosti.

➤ **Koeficijent ubrzane likvidnosti**

$$2018 = \frac{1.114.976}{550.107} \times 100 = 202,7\%$$

$$2019 = \frac{1.534.552}{655.845} \times 100 = 233,98\%$$

Koeficijent, ili stopa ubrzane likvidnosti u odnos stavlja gotovinu+kratkoročna potraživanja i kratkoročne obaveze. Smatra se da je poželjna vrijednost ovog

indikatora 100%, pa se može konstatovati da je stopa ubrzane likvidnosti Instituta u 2019. godini, kao i u ranijem periodu izuzetno povoljna.

To sve ukazuje da je politika upravljanja zalihama sinhronizovana sa planom potrošnje (ugovorenim poslovima – realizacijom) i da postoje sve pretpostavke da se ovaj trend nastavi i u budućnosti.

➤ **Stopa finansijske stabilnosti**

$$2018 = \frac{1.461.132}{1.864.556} \times 100 = 78,4\%$$

$$2019 = \frac{1.382.311}{2.010.459} \times 100 = 68,8\%$$

Stopa finansijske stabilnosti u odnos stavlja stalna sredstva i kapital+dugoročne obaveze.

Na dan 31.12.2019. Institut je sa 68,8 KM vlasničkog kapitala i dugoročnih obaveza finansiralo svakih 100 KM stalnih sredstava. 31.12.2018. godine za ovu namjenu na raspolaganju je bilo 78,4 KM. Ovaj pokazatelj je smanjen u odnosu na prošlu godinu za 9,6%. Inače, smanjenje ovog pokazatelja je pozitivna tendencija. Što je vrijednost ovog pokazatelja manja, to je likvidnost i finansijska stabilnost veća.

Obzirom na prirodu djelatnosti Instituta može se reći da je navedeni pokazatelj finansijske stabilnosti više nego zadovoljavajući, posebno obzirom na stabilan trend i generalno ukazuje na finansijsku stabilnost Instituta. Čak postoje mogućnosti i za eventualna dodatna zaduživanja.

13.2. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelji zaduženosti pokazuju strukturu kapitala i načine na koje poslovni subjekt finansira svoju imovinu. Poslovni subjekti sa značajno visokom stopom zaduženosti gube finansijsku fleksibilnost. U ovoj grupi finansijskih pokazatelja ćemo razmatrati stopu zaduženosti i stopu vlastitog finansiranja.

➤ **Stopa zaduženosti**

Stopa zaduženosti predstavlja odnos ukupnih obaveza i ukupne imovine.

$$2018 = \frac{735.732}{2.668.784} \times 100 = 27,57\%$$

$$2019 = \frac{830.440}{3.008.904} \times 100 = 27,60\%$$

Na dan 31.12.2019. godine ukupna imovina finansirana je iz tuđih sredstava sa 27,60%. Ukoliko poredimo sa 31.12.2018. godine zaduženost je bila 27,57%. Ovaj pokazatelj je neznatno povećan u odnosu na prošlu godinu. Pokazatelj zaduženosti pokazuje do koje mjere se koristi zaduživanje kao oblik finansiranja, odnosno koji je procenat imovine nabavljen tuđim sredstvima odnosno zaduživanjem. Što je veći omjer duga i imovine veći je finansijski rizik, a što je manji niži je i finansijski rizik. Zaduženost nije nužno loša, naime, ukoliko je stepen zaduženosti pod kontrolom, a posuđena sredstva se koriste na pravi način, zaduženost može rezultirati porastom povrata na investirano. U pravilu se smatra da bi stopa zaduženosti trebala biti ispod 50%, pa možemo konstatovati da je stopa zaduženosti Instituta jako niska. Obzirom na „kvalitet“ ostalih performansi poslovanja postoji „prostor“ i za eventualna dodatna zaduženja.

➤ **Stopa vlastitog finansiranja**

Stopa vlastitog finansiranja predstavlja odnos vlastitog kapitala i ukupne imovine.

$$2018 = \frac{1.678.931}{2.668.784} \times 100 = 62,91\%$$

$$2019 = \frac{1.835.864}{3.008.904} \times 100 = 61,01\%$$

Na dan 31.12.2019. godine ukupna imovina finansirana je iz vlastitih sredstava sa 61,01%. Ukoliko poredimo sa 31.12.2018. godine vlastito finansiranje je bilo 62,91%. Ovaj pokazatelj je smanjen u odnosu na prošlu godinu za 1,9%. U pravilu bi stopa vlastitog finansiranja trebala biti veća od 50%, pa možemo zaključiti da je ona kod Instituta u 2019. godini na zadovoljavajućem nivou.

13.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti koriste se pri ocjeni djelotvornosti kojom menadžment angažuje imovinu koju su mu povjerili vlasnici i poznati su još pod nazivom odnosi efikasnosti, odnosi obrta ili koeficijent obrta. Upućuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu. Ako je poznat koeficijent obrta, moguće je izračunati prosječne dane vezivanja sredstava. Općenito pravilo govori da je bolje da je koeficijent obrta što veći, odnosno da je vrijeme vezivanja ukupne i pojedinih vrsta imovine što kraće. Ovom prilikom razmatrat ćemo koeficijent obrta ukupne imovine, koeficijent obrta kratkotrajne imovine i koeficijent obrta dugotrajne imovine.

➤ **Koeficijent obrta ukupne imovine**

Koeficijent obrta ukupne imovine pokazuje koliko puta se ukupna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi imovinu s ciljem stvaranja prihoda. Ovaj koeficijent u odnos stavlja ukupno ostvareni prihod i ukupnu imovinu s kojom poslovni subjekt raspolaže

$$2018 = \frac{4.683.441}{26.922.220} \times 100 = 175,5\%$$

2.668.784

$$2019 = \frac{5.383.543}{3.008.904} \times 100 = 178,9\%$$

Povećan koeficijent obrta imovine ustvari pokazuje da sa manje uloženih sredstava ostvaruje više prihoda, što je značajno s aspekta korištenja raspoložive imovine.

➤ **Koeficijent obrta kratkotrajne imovine**

Koeficijent obrta kratkotrajne imovine pokazuje koliko puta se kratkotrajna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi kratkotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda.

$$2018 = \frac{4.683.441}{1.207.652} \times 100 = 387,8\%$$

$$2019 = \frac{5.383.543}{1.626.593} \times 100 = 330,97\%$$

➤ **Koeficijent obrta dugotrajne imovine**

Koeficijent obrta dugotrajne imovine pokazuje koliko puta se dugotrajna imovina preduzeća obrne u toku jedne godine odnosno koliko preduzeće uspješno koristi dugotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda.

Pokazuje koliko uspješno preduzeće koristi dugotrajnu imovinu s ciljem stvaranja prihoda. Poželjno je postići što veću vrijednost pokazatelja jer to znači da je manje novca potrebno za stvaranje prihoda vezano u fiksnoj imovini. Opadajući pokazatelj može biti indikator preinvestiranja u postrojenja, opremu ili neku drugu stalnu imovinu.

$$2018 = \frac{4.683.441}{1.461.132} \times 100 = 320,5\%$$

$$2019 = \frac{5.383.543}{1.382.311} \times 100 = 389,5\%$$

13.4. Analiza zaliha i potraživanja

Analiza zaliha i potraživanja provodi se stavljanjem u odnos prihoda od prodaje ili troškova prodane robe (usluga) prema vrijednostima zaliha i potraživanja. Ovom prilikom razmatrat ćemo sljedeće pokazatelje: koeficijent obrta zaliha, vrijeme vezivanja zaliha, koeficijent obrta potraživanja i trajanje naplate potraživanja.

➤ **Koeficijent obrta zaliha**

Koeficijent obrta zaliha pokazuje koliko puta se zalihe obrnu u toku jedne godine. Ovom prilikom u odnos ćemo staviti ukupno ostvaren poslovni prihod I iznos zaliha na dan 31.12.2019. godine. Poželjna je veća vrijednost.

$$2018 = \frac{4.660.722}{92.676} = 50,29$$

$$2019 = \frac{5.377.449}{92.041} = 58,42$$

➤ **Vrijeme vezivanja zaliha**

Vrijeme vezivanja zaliha mjeri vrijeme potrebno da se marka potrošena za nabavku zaliha pretvori u marku sadržanu u prihodima iz prodaje ili potraživanjima. Duže prosječno vrijeme investiranja u zalihe zahtijeva veće investicije u zalihe. Veće investicije u zalihe znače manje novčanih sredstava koja bi bila na raspolaganju za druge svrhe. Poželjna je niža vrijednost pokazatelja.

$$2018 = \frac{365}{50,29} = 7 \text{ dana}$$

$$2019 = \frac{365}{58,42} = 6 \text{ dana}$$

Pozitivno je što se samnjio broj dana vezivanja zaliha u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu.

➤ **Koeficijent obrta potraživanja**

Koeficijent obrta potraživanja stavlja u odnos poslovni prihod i stanje potraživanja na dan 31.12.2019. Na osnovu ovog koeficijenta moguće je utvrditi prosječno trajanje naplate potraživanja.

$$2018 = \frac{4.660.722}{851.396} = 5,5$$

$$2019 = \frac{5.377.449}{1.113.657} = 4,8$$

➤ **Trajanje naplate potraživanja**

Trajanje naplate potraživanja mjeri dužinu vremena potrebnog za pretvaranje prosječne prodaje u novac. Niska vrijednost ovog pokazatelja znači da preduzeće uspješno naplaćuje svoja potraživanja.

$$2018 = \frac{365}{5,5} = 66$$

$$2019 = \frac{365}{4,8} = 76$$

Analizirajući razlog povećanja vremena naplate potraživanja, dolazimo do zaključka da je viši nivo potraživanja na dan 31.12.2019. godine doveo do porasta vremena naplate potraživanja. Međutim, kako je već prethodno pojašnjeno, značajan dio poslovnih subjekata koji su doveli do porasta potraživanja su likvidni i već u prvom kvartalu 2020. su uredno izmirili svoje obaveze.

13.5. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda. Ovom prilikom ćemo analizirati pokazatelj ekonomičnosti ukupnog poslovanja i ekonomičnost poslovnih aktivnosti.

➤ Ekonomičnost ukupnog poslovanja

$$2018 = \frac{4.683.441}{4.527.194} \times 100 = 103,5\%$$

$$2019 = \frac{5.383.543}{5.226.610} \times 100 = 103,0\%$$

U 2019. godini za svakih 100 KM rashoda Institut je ostvario 103,0 KM prihoda. U 2018. godini za svakih 100 KM rashoda ostvarilo se 103,5 KM prihoda. Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda i pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. U pravilu stopa ekonomičnosti bi trebala biti veća od 100%, odnosno što je veća to se više prihoda ostvari po jedinici rashoda. Stopa ekonomičnosti ukupnog poslovanja je na vrlo sličnom nivou u odnosu na prethodnu godinu.

➤ Ekonomičnost poslovnih aktivnosti

$$2018 = \frac{4.660.722}{4.416.066} \times 100 = 105,5\%$$

$$2019 = \frac{5.377.449}{5.080.778} \times 100 = 105,8\%$$

U 2019. godini za svakih 100 KM poslovnih rashoda Institut je ostvario 105,8 KM poslovnih prihoda. U 2018. godini za svakih 100 KM rashoda ostvarilo se 105,5 KM prihoda. Ovaj pokazatelj je povećan u odnosu na prošlu godinu, iako su pokazatelji na gotovo identičnom nivou. Pokazatelj ekonomičnosti prodaje mjeri odnos poslovnih prihoda i poslovnih rashoda i pokazuje koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. U pravilu stopa ekonomičnosti bi trebala biti veća od 100%, odnosno što je veća to se više prihoda ostvari po jedinici rashoda. Pokazatelj je bolji ako je stopa veća i ima tendenciju povećanja.

13.6. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelji profitabilnosti su odnosi koji povezuju profit s prihodima iz prodaje i investicijama, a ukupno posmatrani pokazuju ukupnu efikasnost poslovanja preduzeća.

Analiza profitabilnosti poslovanja preduzeća svrstava se u najvažnije dijelove financijske analize i mjere sposobnost preduzeća da ostvari određeni nivo dobiti u odnosu prema prihodima, imovini ili kapitalu.

Ovom prilikom ćemo razmatrati sljedeće pokazatelje profitabilnosti: bruto maržu profita i bruto maržu profita (prije otpisa sumnjivih i spornih potraživanja).

➤ Bruto marža profita

$$2019 = \frac{156.933}{5.383.543} \times 100 = 2,9\%$$

$$2018 = \frac{156.247}{4.683.441} \times 100 = 3,3\%$$

$$2017 = \frac{22.091}{4.337.878} \times 100 = 0,5\%$$

$$2016 = \frac{52.776}{4.018.664} \times 100 = 1,3\%$$

Analizirali smo bruto profitnu maržu za posljednje četiri godine od 2016. do 2019. godine i možemo uočiti da je bruto profitna marža iako smanjena u odnosu na 2018. godine i dalje na znatno višem nivou u odnosu na 2016. i 2017. godinu.

Bruto marža profita od redovnih aktivnosti

$$2019 = \frac{289.209}{5.383.543} \times 100 = 5,4\%$$

$$2018 = \frac{236.505}{4.683.441} \times 100 = 5,0\%$$

$$2017 = \frac{123.862}{4.337.878} \times 100 = 2,9\%$$

U 2019. godini za svakih 100 KM ukupnog prihoda Institut je ostvario 5,4 KM bruto dobiti od redovnih aktivnosti.. U istom periodu prošle godine za svakih 100 KM ukupnog prihoda ostvarilo je 5,0 KM bruto dobiti od redovnih aktivnosti. Pokazatelj je bolji ako je stopa veća i ima tendenciju povećanja.

Možemo primijetiti da je bruto profitna marža od redovnih aktivnosti u izvještajnoj godini veća u odnosu na prethodnu godinu, iako je bruto profitna marža bila nešto niža u odnosu na prethodnu godinu. Razlog je prije svega u većim rashodima po osnovu ispravke vrijednosti potraživanja u odnosu na prethodni period.

14.ZAKLJUČAK

Poslovanje JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica u 2019. godini može se ocijeniti uspješnim. Uprkos sve izraženijoj, ponekad i nelojalnoj konkurenciji s kojom se Institut susreće na tržištu, Institut je uspio ostvariti zapažene poslovne rezultate.

Uspješno se održava sistema kreditacije laboratorija.

Da bi Institut zadržao imidž stabilne i uspješne javne ustanove na tržištu, neophodno je nastaviti investicione aktivnosti, kako u laboratorije (prostor i opremu) tako i kontinuirano investiranje u usavršavanje kadrova Instituta.

Razlog uspješnosti poslovanja svakako jeste i visokostručan i obrazovan kadar, kojeg Institut ima na čelu sa menadžmentom ustanove, koji je pratio sve zahtjeve tržišta pravovremeno i adekvatno reagovao na iste.

Dugogodišnja poslovna politika Instituta kojom se klijent stavlja u centar pažnje pokazala se opravdanom i dala je dobre rezultate.

Sama činjenica da su prihodi porasli za skoro 15%, uprkos značajnim poslovnim promjenama, pokazuje da je uloženi izuzetan napor svih uposlenih, a posebno menadžmenta Instituta.

Svakako je za očekivati da će Institut i pored izazova koje predstoje proširenjem djelatnosti na oblast veterine iskoristiti to na najbolji mogući način, kroz prepoznavanje i zadovoljavanje potreba poslovnih partnera, vlasti i naroda u domenu prevencije, zaštite i unapređenja zdravlja ljudi i životinja, kao i zaštite poslovnih partnera od rizika u vezi sa zdravljem njihovih korisnika. To će se, svakako, pozitivno odraziti i na indikatore poslovanja Instituta u narednom periodu. Drugim riječima, sasvim je realno očekivati još zapaženije rezultate poslovanja Instituta u narednom periodu. Obzirom da je tokom prethodne tri godine značajan napor uloženi u stvaranje uslova za akreditaciju laboratorija, realno je očekivati uspješan završetak akreditacije svih laboratorija, pa time i mogućnost pružanja većeg obima usluga na tržištu. Institut je napravio iskorak i na planu komunikacije sa javnostima što se vidi iz izuzetne medijske pokrivenosti naših kampanja promocije zdravlja i uopće aktivnosti Instituta. U narednom periodu će ovaj kapacitet odnosa sa javnostima biti kvalitetnije iskorišten i na planu poslovnih aktivnosti na tržištu usluga koje pruža Institut.

Kao objektivan pokazatelj uspješnog poslovanja je i bonitetna ocjena koju je INZ dobio od CompanyWall business.

Bonitetne ocjene su neophodan ekonomski instrument koji se primjenjuje u savremenom poslovnom svijetu i koriste se kao **valjana provjera cjelokupnog poslovanja jednog poslovnog subjekta**. Omogućuju brže i jednostavnije donošenje

poslovnih odluka pri izboru poslovnog partnera, analize konkurencije i procjene rizika. **Predstavljaju podršku u postupku financijske analize pojedinačnog poslovnog društva.**

Bonitetna ocjena je skup jasno standardiziranih i objektiviziranih podataka koji obuhvaćaju cjelokupno poslovanje poslovnog subjekta. Utvrđuje se na osnovu posebne metodologije koja obuhvata finansijsku i ekonomsku analizu poslovanja u prethodnoj godini, ustanovljene po ugledu na najveće svjetske bonitetne kuće.

U bonitetnoj kući **Companywall business** bonitetna ocjena predstavlja **kombinaciju statične i dinamične ocjene.**

Statična ocjena se utvrđuje na osnovi pokazatelja uspješnosti i pokazatelja likvidnosti iz godišnjeg izvještaja.

Dinamična ocjena predstavlja promjenjivu vrijednost koju modificiraju varijabilni faktori, kao što su:

- Vremenski period koji je subjekt proveo u blokadi
- Broj i ishod sudskih postupaka u kojima je subjekt sudionik
- Porezna i druga dugovanja
- Glavna i sporedna djelatnost
- Likvidnost
- Odnos prihoda u javnom i privatnom sektoru

Institut je za poslovanje u 2019. godini dobio bonitetnu ocjenu AA+

Ocjena AA+ stoji rame uz rame u vrsti uz **najvišu bonitetnu ocjenu**. Ova ocjena znači da je poslovni subjekt **pouzdan i stabilan**.

Nešto slabije rangiranje posljedica je vremenski kraćeg perioda poslovanja i označava da je poslovni subjekt još uvijek relativno novi na tržištu, što ne umanjuje efikasnost njegovog poslovanja.

Saradnja sa poslovnim subjektom ocjenjenim AA+ bonitetnom ocjenom **ne predstavlja rizik**, jer taj poslovni subjekt zadovoljava sve **visoke kriterije uspješnog poslovanja**.

Poštovani,

ostvarivši odlične poslovne rezultate stekli ste pravo na certifikat bonitetne izvrsnosti bonitetne kuće CompanyWall d.o.o.

Čestitamo Vam na postignutim poslovnim rezultatima i zahvaljujemo na ukazanom povjerenju. Vjerujemo da će Vam usluge bonitetne kuće CompanyWall d.o.o. biti od koristi i u budućnosti!

CompanyWall d.o.o., bonitetna kuća koja posluje u svim zemljama Balkana s tendencijom da se proširimo i na ostale evropske zemlje, bavi se prikupljanjem i razvrstavanjem poslovnih podataka, kao i finansijskom analizom za desetine hiljada firmi.

Bonitetna kuća CompanyWall d.o.o. vrši certifikaciju firmi koje su ostvarile najbolje poslovne rezultate u prethodnoj godini. **Certifikat bonitetne izvrsnosti dobijaju firme koje su poslovale sa najvišim bonitetnim ocjenama: A+, AA+ i AAA.**

Bonitetni rejting izračunavamo na osnovu metodologije koje su ustanovile najveće svjetske bonitetne kuće i redovno ga modificiramo u skladu sa potrebama i promjenama na bosanskohercegovačkom i svjetskom tržištu.

Kao nosilac certifikata bonitetne izvrsnosti nalazite se među najkonkurentnijim bosanskohercegovačkim firmama, a rezultati vašeg rada u prethodnih godinu dana određuju kriterije i standarde poslovanja ostalim firmama u Bosni i Hercegovini.

Za sva pitanja Vam stojimo na raspolaganju radnim danima od 8:00 do 16:00 sati na navedene telefone:

066 955 874

Ili na e-mail adresu:
info@companywall.ba

Želimo Vam puno sreće u daljem radu!
Vaš CompanyWall

"Bonitetna ocjena nije samo pokazatelj dobrog rada firme, već govori i o ljudima koji stoje iza tog rada."

direktorica
Maja Kijun

BONITETNA OCJENA
za godinu
2019.

AA+

se dodjeljuje

**Institut za zdravlje i sigurnost hrane
Zenica**

Fra Ivana Jukića 2, 72000 ZENICA

**Certifikat potvrđuje da je poslovni subjekt u grupi firmi
s najboljom bonitetnom ocjenom u Bosni i Hercegovini.**

Poslovni subjekt ispunjava sve kriterije za 2019. godinu i spada u
sam vrh bonitetne izvrsnosti.

Serijski broj sertifikata
CWB-19-12457

Direktor CompanyWall Ltd.
Mr. K. Taylor

CompanyWall d.o.o., Aleje Svetog Save 25, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. PRAVNI OKVIR	2
1.2. DJELATNOST INSTITUTA.....	2
1.3. SJEDIŠTE, IDENTIFIKACIONI BROJ	5
1.4. RAČUNOVODSTVENE POLITIKE	5
2. ORGANIZACIONA STRUKTURA	6
3. LJUDSKI RESURSI	6
4. USLUGE	7
5. AKTIVNOSTI PROMOCIJE ZDRAVLJA, EDUKACIJE GRAĐANSTVA I MEDIJSKA PROMOCIJA	10
6. STRUČNI I NAUČNO-ISTRAŽIVAČKI RAD	29
7. AKREDITACIJA LABORATORIJA	35
8. FINANSIJSKO POSLOVANJE	35
8.1. PRIHODI.....	35
8.2. RASHODI.....	37
9. DOBIT (GUBITAK)	40
10. BILANS STANJA	41
10.1. Stalna sredstva.....	41
10.2. Tekuća (obrtna) sredstva	41
10.3. KAPITAL	46
10.4. OBAVEZE	46
11. ANALIZA GOTOVINSKIH TOKOVA	48
11.1. PRILIVI.....	49
11.2. ODLIVI.....	49
12. PROSTOR	52
13. FINANSIJSKI INDIKATORI	52
13.1. Pokazatelji likvidnosti	52
13.2. Pokazatelji zaduženosti.....	54
13.3. Pokazatelji aktivnosti	55
13.4. Analiza zaliha i potraživanja	56
13.5. Pokazatelji ekonomičnosti	58
13.6. Pokazatelji profitabilnosti.....	59
14. ZAKLJUČAK	60